

WETBOEK VOOR DE VERKIEZING VAN DE VLAAMSE RAAD
Officieuze coördinatie tot 1 maart 2004.

A. DE VERKIEZING VAN DE VLAAMSE RAAD EN VAN DE WAALSE GEWESTRAAD -
BOEK (Gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale Staatsstructuur -Boek I)

B. BIJZONDERE WET VAN 8 AUGUSTUS 1980 TOT HERVORMING DER INSTELLINGEN -
UITTREKSEL

.....

**A. DE VERKIEZING VAN DE VLAAMSE RAAD EN VAN DE WAALSE
GEWESTRAAD -
BOEK (Gewone wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale
Staatsstructuur -Boek I)**

HOOFDSTUK I - Inleidende bepalingen

Art. 1.

Voor de toepassing van Boek I van deze wet dient te worden verstaan onder:

1° "de bijzondere wet" : de bijzondere wet tot hervorming der instellingen van 8 augustus 1980, gewijzigd door de bijzondere wetten van 8 augustus 1988, 12 januari 1989, 16 januari 1989 en 16 juli 1993;

2° "de Raad" naar gelang van het geval, de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad.

HOOFDSTUK II - Algemene bepalingen betreffende de rechtstreekse verkiezing van de leden van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad

Eerste afdeling - De kiezerslijst en de stembureaus

Art. 2.

In elke gemeente van het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest maakt het college van burgemeester en schepenen op de eerste dag van de tweede maand die voorafgaat aan de dag van de gewone verkiezing de lijst op van de kiezers bedoeld in artikel 25, § 1, van de bijzondere wet.

In geval van een verkiezing georganiseerd met toepassing van artikel 27 van de bijzondere wet, wordt de kiezerslijst opgemaakt op de datum van het besluit van de Vlaamse Regering of de Waalse Regering of op de datum van de beslissing van de Raad tot vaststelling van de datum van de verkiezing.

Op de kiezerslijst worden opgenomen

1° de personen die op de datum waarop de kiezerslijst opgemaakt wordt, voldoen aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden;

2° de kiezers die tussen de datum waarop de kiezerslijst wordt opgemaakt en de datum van de verkiezing de leeftijd van achttien jaar bereiken;

3° de personen van wie de schorsing van het kiesrecht een einde neemt voor de datum van de verkiezing.

De kiezers die tussen de datum waarop de kiezerslijst is opgemaakt en de dag van de verkiezing de Belgische nationaliteit hebben verloren of uit de bevolkingsregisters in België zijn geschrapt, worden van de kiezerslijst geschrapt.

De kiezers tegen wie na de datum waarop de kiezerslijst wordt opgemaakt, een veroordeling of een beslissing is uitgesproken die voor hen de uitsluiting van een kiesrecht dan wel de schorsing van dat recht op de datum van de verkiezing meebrengt, worden eveneens van de kiezerslijst geschrapt.

Aan deze lijst worden tot op de dag voor de verkiezing, de personen toegevoegd die ingevolge een arrest van het hof van beroep of een beslissing van het college van burgemeester en schepenen als kiezer moeten worden opgenomen.

Voor elke persoon die voldoet aan de kiesbevoegdheidsvoorwaarden, vermeldt de kiezerslijst de naam, de voornamen, de geboortedatum, het geslacht en de hoofdverblijfplaats. De lijst wordt, volgens een doorlopende nummering, per gemeente of, in voorkomend geval, per wijk van de gemeent opgemaakt, ofwel in alfabetische volgorde van de kiezers, ofwel geografisch volgens de straten.

Uiterlijk de vijftiendag voor die van de verkiezing in het geval bedoeld bij het eerste lid, of onmiddellijk nadat de kiezerslijst is opgemaakt in het geval bedoeld in het tweede lid stuurt het gemeentebestuur twee exemplaren van de kiezerslijst aan de provinciegouverneur of aan de door hem aangewezen ambtenaar.

Art. 3.

§ 1. Het gemeentebestuur is verplicht, zodra de kiezerslijst opgemaakt is, exemplaren of afschriften ervan af te geven aan de personen die in naam van een politieke partij optreden, daartoe uiterlijk de eerste dag van de tweede maand die voorafgaat aan die van de gewone verkiezing of, in geval van een buitengewone verkiezing georganiseerd met toepassing van artikel 27 van de bijzondere wet, binnen acht dagen na hetzij de bekendmaking van het besluit van de Regering tot vaststelling van de datum van de verkiezing, hetzij de datum van de beslissing van de Raad tot oproeping van het kiescollege, bij aangetekend schrijven een aanvraag richten aan de burgemeester, en die er zich schriftelijk toe verbinden een kandidatenlijst voor de Raad voor te dragen.

Elke politieke partij kan kosteloos twee exemplaren of afschriften van deze lijst krijgen, voor zover ze een kandidatenlijst voor de Raad voorlegt in de kieskring waar de gemeente ligt, waarbij de aanvraag om afgifte van de lijst ingediend werd overeenkomstig het eerste lid.

De afgifte aan de in het eerste lid vermelde personen van bijkomende exemplaren of afschriften geschiedt tegen betaling van de kostprijs, die door het college van burgemeester en schepenen wordt bepaald.

Indien een politieke partij geen kandidaten lijst voordraagt, kan zij van de kiezerslijst geen gebruik meer maken, ook niet voor verkiezingsdoeleinden, op straffe van de in artikel 197bis van het Kieswetboek vastgestelde strafsancities.

§ 2. Ieder persoon die als kandidaat voorkomt op een voordrachtakte ingediend met het oog op de verkiezing, kan tegen betaling van de kostprijs exemplaren of afschriften van de kiezerslijst krijgen, voor zover hij ernaar gevraagd heeft volgens de nadere regels bepaalt in § 1, eerste lid.

Het gemeentebestuur onderzoekt op het ogenblik van de afgifte of de belanghebbende als kandidaat bij de verkiezing is voorgedragen.

Indien de aanvrager later van de kandidatenlijst wordt geschrapt, mag hij van de kiezerslijst een gebruik meer maken, ook niet voor verkiezingsdoeleinden, op straffe van de in artikel 197bis van het Kieswetboek vastgestelde strafsancities.

§ 3. Het gemeentebestuur mag geen exemplaar of afschrift van de kiezerslijst afgeven aan andere personen dan die welke ze overeenkomstig § 1, eerste lid, of § 2, eerste lid, aangevraagd hebben. De personen die deze exemplaren of afschriften hebben ontvangen, ogen ze op hun beurt niet medelen aan derden.

De exemplaren of afschriften van de kiezerslijst die worden afgegeven met toepassing van de §§ 1 en 2, mogen slechts voor verkiezingsdoeleinden gebruikt worden, inbegrepen buiten de periode die tussen de datum van afgifte van de lijst en de datum van de verkiezing valt.

Art. 4.

Artikelen 13, 16 en 18 tot 39 van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing voor de Raad.

Voor die toepassing echter, wordt de verwijzing naar artikel 10, § 2, van het Kieswetboek, in de artikelen 18 en 19 van dat Wetboek vervange door een verwijzing naar artikel 2, zevende lid, an deze wet.

Art. 5.

De verkiezingen voor de Vlaamse Raad en Waalse Gewestraad worden gehouden per kieskring die uit een of meer administratieve arrondissementen bestaat, welke in kieskantons verdeeld zijn overeenkomstig de, als bijlage 1, bij deze wet gevoegde tabel.

De samenstelling en de hoofdplaats van de kieskantons zijn die welke vastgesteld zijn in de indelingstabel bedoeld bij artikel 87 van het Kieswetboek.

De kiezers voor de Raad worden per kieskanton in stemafdelingen verdeeld overeenkomstig de artikelen 90 en 91, eerste tot derde lid, van het Kieswetboek.

Art. 6.

Tot de dag van de verkiezing zenden de gemeentebesturen van het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest rechtstreeks aan de voorzitters van de stembureaus, zodra die zijn aangewezen:

1° de lijst van de personen die, nadat de kiezerslijst voor de Raad is opgemaakt, ervan geschrapt moeten worden, hetzij omdat ze de Belgische nationaliteit hebben verloren, hetzij omdat ze van de bevolkingsregisters van de gemeente geschrapt zijn tengevolge van een maatregel van ambtshalve schrapping of wegens vertrek naar het buitenland, hetzij omdat ze overleden zijn;

2° de kennisgevingen die hun ter uitvoering van artikel 13 van het Kieswetboek, na het opmaken

van de kiezerslijst voor de Raad, worden medegedeeld;

3° de wijzigingen die in de kiezerslijst zijn aangebracht als gevolg van de beslissingen van het college van burgemeester en schepenen bedoeld in artikel 26 van het Kieswetboek, of van de arresten van het hof van beroep bedoeld in artikel 33 van hetzelfde Wetboek.

Art. 7.

Artikelen 93, eerste lid, 95, 96, eerste en tweede lid, 100, 102, eerste en derde lid, 103 en 104 van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing van de Raad.

Voor deze toepassing dienen echter in de inleidende zin van artikel 95, § 12, in plaats van de woorden "tijdens de tweede maand die voorafgaat aan die van de verkiezing in het geval bedoeld in artikel 105, of zodra de datum van de stemming is vastgesteld in het geval bedoeld in artikel 106", de woorden "tijdens de tweede maand die voorafgaat aan die van de gewone verkiezing, of zodra de datum van de stemming vastgesteld is in het geval bedoeld in artikel 27 van de bijzondere wet" gelezen te worden.

Art. 8.

Ten laste van de Staat komen de verkiezingsuitgaven voor het papier voor de stembiljetten dat hij levert.

Ten laste van de gemeenten zijn de stembussen, schotten, lessenaars, omslagen en potloden die zij leveren volgens de door de Koning goedgekeurde modellen.

Onverminderd artikel 2 van de bijzondere wet van 16 juli 1993 tot vervollediging van de federale staatsstructuur en tot aanvulling van de kieswetgeving met betrekking tot de gewesten en de gemeenschappen, zijn alle andere verkiezingsuitgaven eveneens ten laste van de gemeenten.

Art. 9.

Ten minste vijftien dagen voor de verkiezing doet de Minister van Binnenlandse Zaken in het Belgisch Staatsblad een bericht verschijnen waarbij de dag van de stemming en de uren van opening en sluiting van de stembureaus medegedeeld worden.

Dit bericht vermeldt eveneens dat voor elke kiezer tot twaalf dagen voor de verkiezing bezwaar mogelijk is bij het gemeentebestuur.

Art. 10.

Het college van burgemeester en schepenen van elke gemeente van het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest stuurt ten minste vijftien dagen voor de datum van de verkiezing oproepingsbrieven naar de huidige verblijfplaats van de kiezers. Wanneer de oproepingsbrief niet aan de kiezer overhandigd kan worden, wordt hij afgegeven op de gemeentesecretarie, waar de kiezer hem kan komen afhalen tot op de dag van de stemming 's middags. Van dat recht wordt melding gemaakt in het bericht voorgeschreven bij artikel 9.

Behalve de kiezers die op de lijst bedoeld in artikel 2 ingeschreven zijn op de er vastgestelde datum, worden tot de stemming opgeroepen de personen die tussen de datum van het opmaken van deze lijst en de datum van de verkiezing als kiezers ingeschreven werden ten gevolge van een beslissing van het college van burgemeester en schepenen of van een arrest van het hof van beroep.

De oproepingsbrieven vermelden de dag waarop en het lokaal waar de kiezer moet stemmen, het aantal te begeven zetels en de uren van opening en sluiting van de stemming.

De oproepingsbrieven, overeenkomstig het model dat bij koninklijk besluit te bepalen is, vermelden de naam, de voornamen, het geslacht en de verblijfplaats van de kiezer en, in oorkomend geval, de naam van zijn echtgeno(o)t(e), alsook het nummer waaronder hij op de kiezerslijst staat. De, als bijlage 2, bij deze wet gevoegde onderrichtingen voor de kiezer (model I) worden er letterlijk op overgenomen.(1)

De oproepingsbrief wordt overigens in elke gemeente van het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest ten minste tien dagen voor de datum van de verkiezing bekendgemaakt in de gebruikelijke vormen. Het aanplakbiljet omvat de vermeldingen voorgeschreven in het derde lid van dit artikel en herinnert eraan dat de kiezer die zijn oproepingsbrief niet heeft ontvangen, hem op de gemeentesecretarie kan afhalen tot op de dag van de stemming 's middags.

Afdeling II - Kandidaatstelling en stembiljetten.

Art. 11.

De voordrachten van kandidaten moeten aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring worden overhandigd op zaterdag, de negenentwintigste, of op zondag, de achtentwintigste dag voor de stemming, tussen 13 en 16 uur.

De aanwijzingen van getuigen worden door de voorzitter van het kantonhoofdbureau in ontvangst genomen op dinsdag, de vijfde dag voor de stemming, tussen 14 en 16 uur. Artikel 131 van het Kieswetboek is van toepassing op die aanwijzingen.

Voor deze toepassing echter :

1° dienen in het vierde lid in plaats van de woorden "voor de wetgevende Kamers" de woorden "voor de Raad" gelezen te worden;

2° dient in het vijfde lid, de verwijzing naar de artikelen 147, 162 en 179 van het Kieswetboek vervangen te worden door een verwijzing naar de artikelen 19, § 4, 22, § 2, en 23, § 3, van deze wet.

Tenminste drieëndertig dagen voor de verkiezing:

1° maakt de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring, onder vermelding van de hierboven bepaalde dagen en uren, bekend op welke plaats hij de voordrachten van kandidaten in ontvangst zal nemen;

2° maakt de voorzitter van het kantonhoofdbureau, onder vermelding van de hierboven bepaalde dagen en uren, bekend op welke plaats hij de aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus en de stemopnemingsbureaus in ontvangst zal nemen.

Wanneer de zevenentwintigste dag voor de verkiezing een wettelijke feestdag is, worden alle kiesverrichtingen welke op deze dag moeten plaats hebben, en die welke eraan voorafgaan, achtenveertig uur vervroegd.

Art. 12.

Elke in de Raad vertegenwoordigde politieke formatie kan een voorstel indienen om bescherming te verkrijgen voor het letterwoord **of het logo** dat zij in de voordrachten van de kandidaten wil vermelden. Het letterwoord dat bovenaan de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan, is samengesteld uit ten hoogste **twaalf letters en/of cijfers en ten hoogste**

dertien tekens. Binnen die perken kan het de vertaling ervan in het Duits omvatten voor de gemeenten die deel uitmaken van het Duits taalgebied. **Het logo is de grafische voorstelling van de naam van de lijst en is samengesteld uit ten hoogste twaalf letters en/of cijfers en ten hoogste dertien tekens.**

Om geldig te zijn, moet het voorstel worden ondertekend door ten minste vijf raadsleden behorend tot de politieke formatie die dat letterwoord **of logo** zal gebruiken. Wanneer een politieke formatie echter vertegenwoordigd is door minder dan vijf raadsleden, wordt het voorstel ondertekend door alle raadsleden die tot die formatie behoren. Elk raadslid mag slechts één enkel voorstel ondertekenen.

Niemand kan een voorstel tot bescherming van een letterwoord **of logo** ondertekenen en tegelijk kandidaat zijn op een lijst die een ander beschermd letterwoord **of logo** gebruikt.

Het voorstel wordt de veertigste dag voor de verkiezing, tussen 14 en 16 uur, aan de voorzitter van de Vlaamse Regering of van de Waalse Regering, naar gelang van het geval, overhandigd door een raadslid-ondertekenaar. Het vermeldt het letterwoord **of logo** dat zal worden gebruikt door de kandidatenlijsten die zich daarbij willen aansluiten, alsmede de namen, voornamen en adressen van de persoon en van zijn plaatsvervanger die door de politieke formatie zijn aangewezen om te attesteren dat een kandidatenlijst door die formatie erkend wordt.

Dadelijk na het indienen van de voorstellen gaat de voorzitter van de Vlaamse Regering of van de Waalse Regering, naargelang van het geval, over tot de uitloting van de volgnummers.

De tabel van de beschermde letterwoorden **of logo's** en van de toegekende volgnummers wordt binnen vier dagen in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

De Voorzitter van de Vlaamse Regering of van de Waalse Regering, naar gelang van het geval, stelt de voorzitter van het hoofdbureau van elke kieskring in kennis van de aldus toegekende volgnummers, van de aan de verschillende nummers voorbehouden letterwoorden **of logo's** alsmede van de namen, de voornamen en de adressen van de door elke formatie aangewezen persoon en zijn plaatsvervanger, die alleen bevoegd zijn tot het echt verklaren van de kandidatenlijsten.

De voordrachten van de kandidaten die zich op een beschermd letterwoord **of logo** en volgnummer beroepen, moeten vergezeld gaan van het attest van de door de politieke formatie aangewezen persoon of zijn plaatsvervanger; indien een dergelijk attest niet kan worden voorgelegd, moet de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring ambtshalve het gebruik van het beschermd letterwoord **of logo** en volgnummer door een nieterkende lijst weigeren.

Art. 13.

De vermelding van een letterwoord **of logo**, in voorkomend geval met inbegrip van het bijkomend element bedoeld in artikel 21, § 2, derde lid, van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezingen van het Europees Parlement, waarvan gebruik is gemaakt door een politieke formatie die vertegenwoordigd is in de Raad en waaraan ter gelegenheid van een vorige verkiezing met het oog op de vernieuwing van de Gemeenschaps- en Gewestraden, van de Wetgevende Kamers of van het Europees Parlement bescherming is verleend, kan op gemotiveerd verzoek van die formatie door de Minister van Binnenlandse Zaken worden verboden.

De lijst van de letterwoorden **of logo's** waarvan het gebruik is verboden, wordt de drieënveertigste dag voor de verkiezing in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.

Art. 13bis.

Voor de toepassing van artikel 60bis van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, ingevoegd bij de bijzondere wet van 13 juli 2001 houdende overdracht van diverse bevoegdheden aan de gewesten en gemeenschappen, wordt de overeenstemming tussen de kandidatenlijsten voor de verkiezing van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de kandidatenlijsten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad vastgesteld door een wederkerige verklaring, ondertekend door minstens twee van de eerste drie kandidaten van de betrokken lijsten, en ingediend samen met de lijsten.

Art. 14.

De kandidaten die worden voorgedragen door kiezers, moeten voor elke voordragende kiezer bij hun voordrachtsakte een uittreksel voegen uit de kiezerslijst waarop hij voorkomt.

De voordracht wordt aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring tegen ontvangstbewijs overhandigd door één van de drie ondertekenaars die daartoe door de kandidaten in hun verklaring van bewilliging zijn aangewezen of door één van de twee kandidaten die daartoe zijn aangewezen hetzij door de aftredende Raadsleden door wie de kandidaten zijn voorgedragen, hetzij, voor de eerste verkiezing van de Raad, door de leden van de Wetgevende Kamers door wie de kandidaten zijn voorgedragen.

De voordrachtsakte vermeldt de naam, de voornamen, de geboortedatum, het geslacht, het beroep en de hoofdverblijfplaats van de kandidaten en, in voorkomend geval, van de kiezers die hen voordragen. Ze vermeldt eveneens het letterwoord **of logo**, waarin is voorzien bij artikel 12, en dat bovenaan de kandidatenlijst op het stembiljet moet staan. De identiteit van de kandidate die gehuwd of weduwe is, mag voorafgegaan worden door de naam van haar echtgenoot of overleden echtgenoot.

Wanneer de ondertekenaars op de lijst van de kiezers van een gemeente van de kieskring als kiezer voorkomen, mag het bureau hun hoedanigheid van kiezer niet betwisten.

De voorgedragen kandidaten bewilligen in hun kandidaatstelling voor een gedagtekende en ondertekende schriftelijke verklaring, die aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring tegen ontvangstbewijs wordt overhandigd binnen de termijn bepaald in artikel 11. (2)

De bewilligende kandidaten wier namen voorkomen op een zelfde voordracht, worden geacht een enkele lijst te vormen.

Zij kunnen in hun verklaring van bewilliging:

1° een getuige en een plaatsvervangend getuige aanwijzen om de vergaderingen van het hoofdbureau van de kieskring voorgeschreven bij artikelen 119 en 124 van het Kieswetboek zoals gewijzigd door artikel 15 van deze wet en bij artikel 28ter van de bijzondere wet, bij te wonen;

2° een getuige en een plaatsvervangend getuige voor elk kantonhoofdbureau aanwijzen om de vergadering bedoeld in artikel 150 van het Kieswetboek en de verrichtingen die dat bureau na de stemming moet doen, bij te wonen.

Indien bepaalde kandidaten in afzonderlijke verklaringen van bewilliging verschillende personen hebben aangewezen om te fungeren als getuige, komen alleen in aanmerking de aanwijzingen ondertekend door de eerste kandidaat in de volgorde van de voordracht.

De getuigen hebben het recht hun opmerkingen in de processen-verbaal te doen opnemen.

Een kandidaat mag niet voorkomen op meer dan één lijst.

Niemand mag tegelijk in meer dan één kieskring voorgedragen worden.

Art. 15.

§ 1.

Artikel 119 van het Kieswetboek is van toepassing op de verkiezing voor de Raad, met dien verstande dat het woord "twintigste" vervangen wordt door het woord "zevenentwintigste".(4)

§ 2. Voor de toepassing van artikel 24bis, § 1, tweede lid, van de bijzondere wet, moet het hoofdbureau van de kieskring de kandidaten weigeren die:

1° op de datum van de verkiezing niet voldoen aan de voorwaarde van inschrijving in het bevolkingsregister bedoeld in de voormelde bepaling;

2° op de datum van de verkiezing de vereiste leeftijd niet bereikt hebben of op die datum nog van het kiesrecht uitgesloten of geschorst zijn.

§ 2bis. Het hoofdbureau van de kieskring wijst de lijsten af waarvan de letterwoorden en de logo's niet voldoen aan artikel 12, eerste lid.

§ 2ter. Het hoofdbureau van de kieskring wijst de lijsten af die niet voldoen aan de bepalingen van artikel 28, vijfde en zesde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

§ 3. De artikelen 120 tot 125quater van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing voor de Raad, met dien verstande dat:

1° het woord "negentiende" in het eerste lid van artikel 121 vervangen wordt door het woord "zesentwintigste";

2° het woord "zeventiende" in het eerste lid van de artikelen 123 en 124 vervangen wordt door het woord "vierentwintigste";

2°bis De verwijzing naar artikel 116, § 4, tweede lid, in artikel 123, derde lid, 7°, wordt vervangen door de verwijzing naar artikel 12, eerste lid, van deze wet;

2°ter De verwijzing naar artikel 117bis in artikel 123, derde lid, 6°, van het Kieswetboek, wordt vervangen door een verwijzing naar artikel 28, vijfde en zesde lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen ;

3° de woorden "artikel 116" in het derde lid van artikel 124 als volgt gelezen moeten worden : "artikel 14, zevende lid, 1°, van deze wet";

4° het woord "zestiende" in het eerste lid van artikel 125bis vervangen wordt door het woord "drieëntwintigste";

5° het woord "dertiende" in het voorlaatste lid van artikel 125 en in het eerste lid van artikel 125ter vervangen wordt door het woord "twintigste".

Art. 16.

§ 1. Indien er niet meer dan één lijst ingediend is, en indien het aantal

mandidaattitularissen overeenstemt met het aantal te verkiezen leden, worden deze kandidaten zonder meer door het kieskringhoofdbureau gekozen verklaard. De kandidaat-opvolgers worden eerste, tweede, derde enz. opvolger verklaard, in de volgorde waarin ze op de voordrachtsakte voorkomen.

Indien in hetzelfde geval, het aantal kandidaat- titularissen kleiner is dan het aantal te verkiezen leden, worden de kandidaat-titularissen en in de tweede plaats, ten belope van het aantal resterende toe te kennen zetels, de kandidaat-opvolgers die als eerst voorkomen op de voordrachtsakte, verkozen verklaard. De resterende kandidaten, worden eerste, tweede, derde enz. opvolger verklaard, in de volgorde van hun voordracht.

Wanneer er meerdere lijsten regelmatig voorgedragen zijn, en het aantal kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers niet groter is dan het aantal te verkiezen leden, worden deze- kandidaten zonder meer als titularis verkozen verklaard door het kieskringhoofdbureau.

Het proces-verbaal van de verkiezing, staande de vergadering opgemaakt en door de leden van het bureau ondertekend, wordt onmiddellijk aan de griffier van de Raad gezonden, tegelijk met de voordrachten; uittreksel uit het procesverbaal worden aan de gekozenen gezonden en door aanplakking bekendgemaakt in alle gemeenten van de kieskring.

§ 2. Zijn er meer **kandidaat-titularissen** overeenkomstig artikel 14 regelmatig voorgedragen dan er mandaten toe te kennen zijn, dan wordt de lijst van de kandidaten onverwijld aangeplakt.

Het aanplakbiljet vermeldt met vette letter in zwarte inkt de naam van de kandidaten, in dezelfde vorm als voor het stembiljet wordt bepaald in artikel 17, alsmede hun voornamen, hun beroep en hun hoofdverblijfplaats. De, als bijlage 2, bij deze wet gevoegde onderrichtingen voor de kiezer (model I) worden daarop ook overgenomen.

Vanaf de negentiende dag voor de stemming deelt de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring de officiële kandidatenlijst mee aan de kandidaten en aan de kiezers die hen hebben voorgedragen, indien zij het vragen.

Art. 17. § 1.

Met toepassing van artikel 28ter van de bijzondere wet, maakt het hoofdbureau van de kieskring het stembiljet op overeenkomstig de bepalingen van dit artikel en volgens één van de, als bijlage 3, bij deze wet gevoegde modellen IIa, IIb en IIc.

De afmetingen worden bij koninklijk besluit bepaald op basis van het aantal te kiezen leden en van het aantal voorgedragen lijsten.

§ 2. De kandidatenlijsten worden op het stembiljet naast elkaar geplaatst. Boven elke kandidatenlijst staan een stemvak en een volgnummer in Arabische cijfers van ten minste 8 millimeter hoogte en 3 millimeter breedte, alsmede het letterwoord **of logo**, overeenkomstig artikel 12, vermeld in de voordracht van de kandidaten; het letterwoord **of het logo van de lijst is ten hoogste één centimeter hoog, ten hoogste drie centimeter breed en wordt horizontaal geplaatst.**

Naast de naam en de voornaam van iedere kandidaat staat een kleiner stemvak.

De stemvakken zijn zwart, met een in het midden een stipje van dezelfde kleur als het papier en van 3 mm diameter.

De namen en voornamen van de kandidaat-titularissen en kandidaat-opvolgers worden in de volgorde van de voordracht vermeld in de kolom bestemd voor de lijst waartoe zij behoren.

De vermelding “opvolgers” staat boven de namen en voornamen van de kandidaten voor de plaatsen van opvolger.

Delijsten worden op het stembiljet gerangschikt in de volgorde van de nummers.

De nummers die hoger zijn dan het hoogste nummer toegekend krachtens artikel 12 worden aan de andere lijsten toegekend bij opeenvolgende lotingen. een eerste loting geschiedt onder de volledige lijsten, een tweede onder de onvolledige.

Het bureau kan zo nodig beslissen dat twee of meer onvolledige lijsten in een zelfde kolom worden ondergebracht. Indien daartoe reden is, bepaalt het bij speciale lotingen de plaats van de kolommen en de nummers van de lijsten die in deze kolommen moeten worden opgenomen.

§ 3. In geval van beroep verdaagd het hoofdbureau van de kieskring de verrichtingen bepaald in artikel 16 van deze wet, artikel 28ter van de bijzondere wet en § 2 van dit artikel en vergadert et de twintigste dag voor de verkiezing, te 18 uur, om tot die verrichtingen te kunnen overgaan zodra het in kennis is gesteld van de beslissingen van het hof van beroep.

§ 4. Zodra het hoofdbureau van de kieskring de tekst en de opmaak van het stembiljet heeft vastgesteld, laat de voorzitter van dit bureau de stembiljetten met zwarte inkt op stempapier drukken.

Dat stempapier is beige van kleur.

Het is verboden enig ander stembiljet te bezigen.

De stembiljetten die voor een zelfde stemming gebezigd worden, moeten volkomen gelijk zijn.

§ 5. Daags voor de stemming zendt de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring de voor de verkiezing nodige stembiljetten in een verzegelde omslag aan de voorzitter van elke stemafdeling; op de omslag worden het adres van de geadresseerde en het aantal ingesloten stembiljetten vermeld.

De omslag mag niet worden ontzegeld en geopend dan in aanwezigheid van het regelmatig samengestelde stembureau.

De stembiljetten worden onmiddellijk nageteld en de uitslag wordt in het proces-verbaal opgetekend.

De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring zendt terzelfdertijd aan de voorzitter van elk stemopnemingsbureau het formulier dat hij heeft laten opmaken overeenkomstig de voorschriften van artikel 22 §, 1, en dat de voorzitter van de stemopnemingsbureaus na de stemopneming moeten invullen.

Afdeling III - Inrichting van de stemlokalen en stemming.

Art. 18.

§ 1. Het stemlokaal en de stemhokjes worden ingericht volgens het bij het Kieswetboek gevoegde model III.

Afmetingen en schikking mogen echter gewijzigd worden volgens de vereisten van de lokalen.

Er is ten minste één stembokje per honderdvijftig kiezers.

§ 2. De lijst van de kiezers van de stemafdeling wordt in het wachtlokaal opgehangen, alsmede de, als bijlage 2, bij deze wet gevoegde onderrichtingen voor de kiezer (model I) en de tekst van de artikelen 110 en 111 van het Kieswetboek en van titel V van dat Wetboek.

Een kopie van de bepalingen van het Kieswetboek, de bijzondere wet en deze wet die betrekking hebben op de verkiezingen voor de Raad, wordt in het wachtlokaal ter beschikking van de kiezers gelegd; een tweede kopie van deze bepalingen wordt ter beschikking van de leden van het bureau gelegd in het deel van de zaal waar de stemming plaatsvindt.

Art. 19.

§ 1. De kiezer mag een stem uitbrengen voor één of meer kandidaat-titularissen of – opvolgers of kandidaat-titularissen en – opvolgers van een zelfde lijst.

Kan hij zich verenigen met de volgorde waarin de kandidaat-titularissen en –opvolgers op de door hem gesteunde lijst voorkomen, dan brengt hij een stem uit in het stemvak bovenaan op die lijst.

Kan hij zich enkel verenigen met de volgorde van voordracht van de kandidaat-titularissen en wil hij die van de kandidaat-opvolgers wijzigen, dan geeft hij een naamstem aan één of meer kandidaat-opvolgers van de lijst.

Kan hij zich enkel verenigen met de volgorde van voordracht van de kandidaat-opvolgers en wil hij die van de kandidaat-titularissen wijzigen, dan geeft hij een naamstem aan één of meer kandidaat-titularissen van de lijst.

Kan hij zich tenslotte niet verenigen met de volgorde van voordracht, noch van de kandidaat-titularissen, noch van de kandidaat-opvolgers en wil hij die volgorde wijzigen, dan brengt hij een naamstem uit op een of meer kandidaat-titularissen en op één of meer kandidaat-opvolgers van de lijst.

De naamstemmen worden uitgebracht in het stemvak naast de naam en voornaam van de kandidaat-titularis(sen) of –opvolger(s) en de kandidaat-titularis(sen) en –opvolger(s) aan wie de kiezer zijn stem wil geven.

Het stemmerk, zelfs op onvolmaakte wijze aangebracht, is geldig, tenzij het voornemen om het stembiljet herkenbaar te maken duidelijk blijkt.

§ 2. Op de verkiezing voor de Raad zijn van toepassing :

1° de politiebepalingen die het voorwerp zijn van de artikelen 108, 109, 110, 111 en 114 van het Kieswetboek;

2° de bepalingen van de artikelen 142, 146 en 147bis van dat Wetboek.

§ 3. De kiezer ontvangt een stembiljet uit de handen van de voorzitter.

Na rechthoekig in vieren te zijn dichtgevouwen, zodanig dat de stemvakken bovenaan op

de lijsten zich aan de binnenzijde bevinden, wordt dit biljet open voor de voorzitter gelegd, die het in dezelfde vouwen weer toevouwt; het wordt aan de keerzijde gemerkt met een stempel met de naam van het kanton waar de stemming plaats heeft en de datum van de verkiezing. Het bureau wijst ten minste vijf plaatsen aan waar de stempel mag worden aangebracht; daarna wordt de plaats door het lot bepaald. Deze loting wordt op verzoek van een van de leden van het stembureau of van een getuige, eens of meermaals herhaald gedurende de verrichtingen. Oordeelt het stembureau een dergelijk voorstel niet dadelijk te kunnen aannemen, dan kan het lid van het stembureau of de getuige eisen dat de redenen van de weigering in het proces-verbaal worden opgenomen.

De kiezer begeeft zich onmiddellijk naar een van de stemhokjes; hij brengt er zijn stem uit, toont aan de voorzitter zijn behoorlijk opnieuw in vieren gevouwen stembiljet met de stempel aan de buitenzijde en steekt het in de stembus, nadat de voorzitter of een door hem aangestelde bijzitter de oproepingsbrief heeft gemerkt met de in het vorige lid vermelde stempel. Het is hem verboden zijn stembiljet bij het verlaten van het stemhokje op zodanige wijze open te vouwen dat de door hem uitgebrachte stem bekend wordt. Doet hij zulks, dan neemt de voorzitter het opgevouwen biljet terug, dat onmiddellijk onbruikbaar wordt gemaakt, en hij verplicht de kiezer opnieuw te stemmen.

De kiezer die door onoplettendheid het hem overhandigde stembiljet beschadigt, kan aan de voorzitter een ander vragen, tegen teruggave van het eerste, dat onmiddellijk onbruikbaar gemaakt wordt.

De voorzitter schrijft op de stembiljetten die ter uitvoering van de vorige leden zijn teruggenomen, de vermelding "Teruggenomen stembiljet" en parafeert ze.

Een kiezer die wegens een lichaamsgebrek niet in staat is om zich alleen naar het stemhokje te begeven of om zelf zijn stem uit te brengen, mag zich met toestemming van de voorzitter door iemand laten geleiden of bijstaan. Beider naam wordt in het proces-verbaal vermeld.

Betwist een bijzitter of een getuige de echtheid of de ernst van het aangevoerde lichaamsgebrek, dan beslist het bureau en zijn met redenen omklede beslissing wordt in het proces-verbaal opgenomen.

§ 4. Het bureau stelt vast en schrijft in het proces-verbaal in hoeveel kiezers aan de stemming hebben deelgenomen, hoeveel stembiljetten teruggenomen werden overeenkomstig § 3, derde en vierde lid, alsook hoeveel stembiljetten niet gebruikt werden.

De teruggenomen stembiljetten en de ongebruikte stembiljetten worden onder aparte verzegelde omslagen geplaatst.

De kiezerslijsten die voor het aanstippen hebben gediend en behoorlijk ondertekend zijn door de leden van het bureau die ze bijhouden hebben en door de voorzitter, worden in een derde verzegelde omslag gestopt.

Op elke omslag wordt de inhoud ervan vermeld alsook de gemeente, de dag van de verkiezing en het nummer van het bureau.

Afdeling IV - Stemopneming en algemene telling van de stemmen.

Art. 20.

§ 1. De bepalingen van artikelen 149, eerste lid, 150 tot 152, 154 en 155 van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing van de Raad.

Voor deze toepassing dient echter :

1° in artikel 151, eerste lid, de verwijzing naar artikel 161, achtste lid, vervangen te worden door een verwijzing naar artikel 22, § 1, zevende lid;

2° in artikel 155, derde lid, de verwijzing naar de artikelen 143, derde lid en 145 vervangen te worden door een verwijzing naar artikel 19, § 3, derde en vierde lid.

§ 2. De voorzitter en een van de leden van het bureau mengen alle door het bureau te onderzoeken stembiljetten dooreen, vouwen ze open en delen ze in de volgende categorieën in

1° stembiljetten met geldige stemmen voor de eerste lijst of voor kandidaten van deze lijst;

2° hetzelfde voor de tweede lijst en voor de volgende lijsten;

3° twijfelachtige stembiljetten;

4° blanco stembiljetten en ongeldige stembiljetten.

Na deze eerste indeling worden de stembiljetten van elk van de categorieën voor de verschillende lijsten verder verdeeld in vier subcategorieën:

1° stembiljetten waarop bovenaan op een lijst is gestemd;

2° stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen is gestemd;

3° stembiljetten waarop tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen en naast die van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd ;

4° stembiljetten waarop uitsluitend naast de naam van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen of één of meer kandidaat-titularissen en –opvolgers is gestemd, worden naar gelang van het geval in de tweede of in de derde subcategorie geplaatst.

De stembiljetten waarop bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-opvolgers is gestemd, worden in de vierde subcategorie geplaatst.

Op alle in de vorige twee leden bedoelde stembiljetten, schrijft de voorzitter de vermelding « geldig » en zet hij zijn paraaf.

De stembiljetten worden gerangschikt en onderzocht overeenkomstig artikel 21, artikel 158 van het Kieswetboek en de hierna volgende bepalingen.

De verdachte biljetten en die waartegen bezwaar werd ingebracht worden, na de beslissing van het bureau, bij de categorie gevoegd waartoe ze behoren.

De stembiljetten van elke categorie worden achtereenvolgens door twee leden van het bureau geteld.

Dit stelt dienovereenkomstig het totale aantal geldige stembiljetten vast, dat van de blanco en ongeldige stemmen en, voor elke lijst, het aantal stembiljetten van elk van de vier in het tweede lid bedoelde subcategorieën, alsook het aantal naamstemmen dat elke kandidaat heeft verkregen.

Al die getallen worden in het proces-verbaal opgenomen.

De ongeldig verklaarde of betwiste stembiljetten, echter niet de blanco-stembiljetten, worden door twee leden van het bureau en door een van de getuigen geparafeerd.

Alle zoals hierboven gerangschikte stembiljetten worden in aparte en gesloten omslagen geplaatst.

Art. 21.

Ongeldig zijn :

1° alle andere stembiljetten dan die welke volgens de wet mogen worden gebruikt ;

2° de stembiljetten waarop meer dan één lijststem voorkomt of waarop naamstemmen voor titularissen of voor opvolgers op verschillende lijsten zijn uitgebracht;

3° de stembiljetten waarop een kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst, en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen en/of – opvolgers van een andere lijst ;

4° de stembiljetten waarop een kiezer een stem heeft uitgebracht voor één of meer kandidaat-titularissen van een lijst en tegelijk voor één of meer kandidaat-opvolgers van een andere lijst ;

5° de stembiljetten waarop geen enkele stem is uitgebracht, de stembrieven waarvan de vorm en de afmetingen veranderd zijn, die binnenin een papier of enig voorwerp bevatten of die de kiezer herkenbaar maken door een teken, een doorhaling of een bij de wet niet geoorloofd merk.

Niet ongeldig zijn :

1° de stembiljetten waarop de kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-titularissen of van één of meer kandidaat-titularissen en -opvolgers van dezelfde lijst.

2° de stembiljetten waarop de kiezer een stem heeft uitgebracht bovenaan op een lijst en tegelijk naast de naam van één of meer kandidaat-opvolgers van dezelfde lijst.

In de in het vorige lid bedoelde gevallen wordt de stem bovenaan op de lijst als niet bestaande beschouwd.

Art. 22.

§ 1. Het proces-verbaal van de verrichtingen wordt staande de vergadering opgemaakt en door de leden van het bureau en de getuigen ondertekend.

De uitslagen van de stemopneming worden erin vermeld in de volgorde en naar de aanwijzingen van een modeltabel, op te maken door de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring.

Deze tabel vermeldt het aantal in elke stembus gevonden stembiljetten, het aantal blanco of ongeldige stembiljetten, alsook het aantal geldige stembiljetten ; zij vermeldt vervolgens voor elke lijst, gerangschikt naar volgnummer, de uitslagen van de stemopneming vastgesteld overeenkomstig artikel 20, § 2.

Van deze tabel wordt onmiddellijk een duplicaat gemaakt.

Dit stuk draagt als opschrift de naam van de kieskring en van het kieskanton, het nummer van het stemopnemingsbureau, de datum van de verkiezing en de vermelding : "Uitslagen van de opneming der stembiljetten, ontvangen in de bureaus nrs....".

Alvorens de verrichtingen voort te zetten, gaat de voorzitter van het stemopnemingsbureau met het proces-verbaal bij de voorzitter van het kantonhoofdbureau en legt hem het duplicaat van de tabel voor. Indien deze voorzitter vaststelt dat de tabel in orde is, stelt hij er zijn paraaf op. In het tegenovergestelde geval verzoekt hij de voorzitter van het stemopnemingsbureau de tabel eerst door zijn bureau te doen aanvullen of verbeteren en, in voorkomend geval, het oorspronkelijk proces-verbaal te doen aanvullen of verbeteren.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau verzamelt de duplicaten van de stemopnemingsstabellen en geeft een ontvangstbewijs aan de voorzitters van de stemopnemingsbureaus.

Het kantonhoofdbureau schrijft per stemopnemingsbureau op een verzamelstaat, het aantal neergelegde stembiljetten over, het aantal blanco of ongeldige stembiljetten, het totale aantal geldige stembiljetten en, voor elke lijst, gerangschikt met haar volgnummer, het aantal stembiljetten van elk van de **vier** in artikel 20, § 2, tweede lid, bedoelde subcategorieën, alsook voor elke **kandidaat-titularis of kandidaat-opvolger**, het totaal van de door hem verkregen naamstemmen.

Het kantonhoofdbureau totaliseert voor geheel het kanton al die rubrieken en voegt er het stemcijfer van elke lijst aan toe zoals wordt bepaald in artikel 29bis, eerste lid, van de bijzonder wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, ingevoegd bij de bijzondere wet van 16 juli 1993.

Het kantonhoofdbureau deelt via de snelste weg aan de minister van Binnenlandse Zaken en, naar gelang van het geval, aan de Voorzitter van de Vlaamse Regering of aan de Voorzitter van de Waalse Regering, het totaal van de neergelegde stembiljetten mede, het totaal van de geldige stembiljetten, het totaal van de blanco en ongeldige stembiljetten en het stemcijfer van elke lijst.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau plaatst de duplicaten van de stemopnemingsstabellen en de samenvattende tabel onder omslag, sluit die met zijn zegel en zendt hem langs de snelste weg tegen ontvangstbewijs naar de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring.

§ 2. De voorzitter van het stemopnemingsbureau doet in het proces-verbaal aantekenen dat de stemopnemingstabel is overhandigd en in voorkomend geval welke verbeteringen erin zijn aangebracht.

De uitslag, vastgesteld in de tabel bedoeld in het tweede lid van § 1, wordt daarna door hem in het openbaar afgekondigd.

Het proces-verbaal, waarbij het pak met de betwiste stembiljetten is gevoegd, wordt gesloten in een te verzegelen omslag, waarvan het opschrift de inhoud aangeeft. Deze omslag en de omslagen waarvan sprake in artikelen 19, § 4, en 20, § 2, worden samen in een te verzegelen pak gesloten, dat de voorzitter binnen vierentwintig uur doet toekomen aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring.

§ 3. Wanneer het hoofdbureau van de kieskring de in § 1 vermelde tabellen ontvangen heeft, begint het onmiddellijk met de algemene telling van de stemmen in aanwezigheid van de leden van het bureau en van de getuigen. Als het voor 21 uur de uitslagen voor alle stemafdelingen van het kiescollege niet ontvangen heeft, wordt de telling of de voortzetting van de telling uitgesteld tot de volgende morgen om 9 uur. De voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring bewaart de voormelde tabellen.

Om het bureau bij te staan bij de stemopnemingsverrichtingen, kan de voorzitter zich verzekeren van de medewerking van rekenaars die onder het toezicht van het bureau werken.

Art. 23.

§ 1. De uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de gekozenen worden in het openbaar afgekondigd.

Onmiddellijk na die afkondiging stuurt de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring voor elk van de voorgedragen lijsten een verzamelstaat met het stemcijfer en het aantal behaalde zetels naar de Minister van Binnenlandse Zaken en, naar gelang van het geval, naar de voorzitter van de Vlaamse Regering of naar de Voorzitter van de Waalse Regering.

§ 2. Het proces-verbaal van de verkiezing, staande de vergadering opgemaakt en ondertekend door de leden van het hoofdbureau van de kieskring en door de getuigen, de processen-verbaal van de verschillende bureaus, de stembiljetten en andere documenten bedoeld in artikel 22, § 2, derde lid, alsook de akten van voordracht en bewilliging van de kandidaten en van aanwijzing van getuigen, worden binnen drie dagen door de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring naar de griffier van de Raad gestuurd

Het opschrift van het pak met deze documenten vermeldt de datum van de verkiezing **(5)**.

Aan iedere gekozenen wordt een uittreksel uit dit proces-verbaal gezonden.

§ 3. De stembiljetten, de voor het aantekenen van de namen gebruikte kiezerslijsten, die behoorlijk ondertekend moeten zijn door de leden van het stembureau die de aantekening gedaan hebben, en door de voorzitter, alsook de ingevolge artikel 19, § 3, derde en vierde lid, teruggenomen biljetten, worden neergelegd ter griffie van de rechtbank of subsidiair van het vredegericht van de hoofdplaats van het kanton; zij blijven er berusten tot de tweede dag na de geldigverklaring van de verkiezing.

De Raad kan zich deze stukken doen overleggen, indien hij het nodig acht.

De niet-gebruikte biljetten worden onmiddellijk toegezonden aan de Provinciegouverneur, die het getal ervan vaststelt. De stembiljetten worden vernietigd nadat de verkiezing definitief geldig of ongeldig verklaard is.

In voorkomend geval overhandigt de griffier aan de vrederechter desgevraagd de kiezerslijsten betreffende het gebied waarover deze bevoegd is.

Afdeling V - Procedure voor de lijstenverbinding

Art. 24.

§ 1. De verklaringen van lijstenverbinding bedoeld in artikel 28quater van de bijzondere wet worden tegen ontvangstbewijs aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring dat in de provinciehoofdplaats zitting houdt, overhandigd op donderdag, de zeventiende dag vóór de stemming tussen 14 en 16 uur. Dit bureau fungeert als provinciaal centraal bureau.

§ 2. De verklaringen van lijstenverbinding zijn slechts ontvankelijk, indien de kandidaten zich in hun akte van bewilliging het gebruik van het hun bij artikel 28quater van de bijzondere wet verleende recht hebben voorbehouden en indien de akte van voordracht hen daartoe machtigt. Zij moeten, op straffe van nietigheid, door ten minste twee van de eerste drie **kandidaat-titularissen** ondertekend zijn en twee van de eerste drie **kandidaat-titularissen** van de aangewezen lijst of lijsten moeten bij een soortgelijke verklaring en onder dezelfde voorwaarden hun instemming betuigen.

Een lijst kan zich niet verbinden met twee of meer lijsten die niet onderling verbonden zijn.

§ 3. De wederzijdse verklaringen van lijstenverbinding mogen bij eenzelfde akte worden gedaan.

Indien een van de daarin opgenomen lijsten wordt afgewezen, blijft de verklaring gelden voor de andere lijsten van de groep.

Evenzo, wanneer een kandidaat onverkiesbaar wordt bevonden, blijft de verbindingsverklaring gelden voor de andere kandidaten van de lijst.

In de verklaringen mogen voor de gehele groep een getuige en een plaatsvervangend getuige aangewezen worden om de verrichtingen van het provinciaal centraal bureau bij te wonen. Die getuigen moeten, tenzij zij zelf kandidaat zijn kiezer zijn in een van de kieskringen van de provincie.

De getuigen die overeenkomstig artikel 14, zevende lid, 1°, door de kandidaten die geen lijstenverbinding hebben afgelegd in kieskringen waar andere kandidaten zulks wel hebben gedaan, aangewezen zijn om de vergaderingen van het hoofdbureau bepaald in artikelen 119 en 124 van het Kieswetboek, zoals gewijzigd bij artikel 15 van deze wet, en in artikel 22, § 3, van deze wet, zijn tevens van rechtswege aangewezen om de verrichtingen van het provinciaal centraal bureau bij te wonen.

§ 4. De voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen waar een of meer kandidaten zich het recht hebben voorbehouden om een verklaring van lijstenverbinding af te leggen, zenden aan de voorzitter van het provinciaal centraal bureau de kandidatenlijst, zodra deze overeenkomstig artikel 124 van het Kieswetboek, zoals gewijzigd bij artikel 15 van deze wet, definitief is afgesloten, of brengen te zijner kennis dat de verkiezing krachtens artikel 16, § 1, van deze wet zonder strijd is verlopen, in welk geval het voorbehoud van verklaring van lijstenverbinding vervalft.

§ 5. Bij het verstrijken van de in § 1 vastgestelde termijn voor de ontvangst van de verklaringen van lijstenverbinding maakt het provinciaal centraal bureau in het bijzijn van de getuigen, indien er zijn aangewezen, de tabel op van de verbonden lijsten en stuurt aan de voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskringen een afschrift van de lijsten waarop kandidaten uit hun kieskring voorkomen.

Deze voorzitters laten de lijsten onmiddellijk in alle gemeenten van hun kieskring aanplakken.

§ 6. Op de tabel vermeld in § 5 wordt elke groep van verbonden lijsten aangewezen met de letters A, B, C, enz., naar de orde van de indeling der lijsten op het stembiljet, zoals zij overeenkomstig artikel 17 door het hoofdbureau van de provinciehoofdplaats is vastgesteld.

§ 7. Wanneer met toepassing van artikel 28quater van de bijzondere wet de kieskringen met de provinciegrenzen samenvallen of deze overschrijden, worden de bevoegdheden van de provinciale centrale bureaus uitgeoefend door een gewestelijk centraal bureau.

Afdeling VI - Bestemming van de documenten van de verkiezing

Art. 25.

In geval van lijstenverbinding overeenkomstig artikel 28quater van de bijzondere wet, wordt het proces-verbaal van de verkiezing, staande de vergadering opgemaakt en ondertekend door de leden van het provinciaal centraal bureau en door de getuigen, binnen vijf dagen toegezonden aan de griffier van de betrokken Raad (5).

Aan iedere gekozen wordt een uittreksel uit het proces-verbaal gezonden.

Afdeling VII - Bijzondere bepalingen

Art. 26.

Wanneer een kandidaat voor de dag van de verkiezing overlijdt, gaat het hoofdbureau van de kieskring tewerk alsof deze kandidaat niet op de lijst gestaan had waarop hij zich kandidaat gesteld had. De overleden kandidaat mag niet gekozen verklaard worden en er wordt hem geen aandeel toegekend van het aantal stembiljetten ten gunste van de volgorde van voordracht. Er wordt echter rekening gehouden met het aantal stembiljetten waarop uitsluitend naast zijn naam een stem is uitgebracht of bovenaan de lijst en tegelijk naast zijn naam om het kiescijfer te bepalen van de lijst waarop hij zich kandidaat had gesteld.

Wanneer een kandidaat op de dag van de verkiezing of daarna, maar voor de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen overlijdt, gaat het bureau tewerk alsof de betrokkene nog in leven was. **Indien hij tot titularis gekozen is**, moet de eerste opvolger van dezelfde lijst in zijn plaats zitting hebben.

De eerste opvolger van dezelfde lijst moet ook zitting hebben in de plaats van de gekozen kandidaat die na de openbare afkondiging van de verkiezingsuitslagen overlijdt.

Afdeling VIII - Straffen en sanctie op de stemplicht

Art. 27.

§ 1. De bepalingen van titel V - Straffen - en titel VI - Sanctie op de stemplicht - van het Kieswetboek zijn van toepassing op de verkiezing voor de Raad.

§ 2. De kandidaat die de verbodsbepalingen bedoeld in artikelen 12, derde lid, en 14, elfde en twaalfde lid, van deze wet overtreedt, kan gestraft worden met de straffen vermeld in artikel 202 van het Kieswetboek.

Zijn naam wordt geschrapt van alle lijsten waarop hij voorkomt. Om die schrapping te verzekeren, doet de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring, onmiddellijk na het verstrijken van de termijn voor het indienen van de kandidatenlijsten, langs de snelste weg een uittreksel uit alle ingediende lijsten toekomen aan de Minister van Binnenlandse Zaken. Dit

uittreksel moet de naam, de voornamen, de geboortedatum van de kandidaten en het letterwoord **of logo** van de lijst bepaald bij artikel 12 inhouden.

In voorkomend geval geeft de Minister van Binnenlandse Zaken uiterlijk de vierentwintigste dag voor de stemming, te 16 uur, aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring kennis van de gevallen van kandidaatstelling die een overtreding vormen van de bepalingen van dit artikel.

§ 3. De straffen vermeld in artikel 202 van het Kieswetboek zijn ook van toepassing op al wie op dezelfde dag achtereenvolgens in twee of meer stemafdelingen van dezelfde gemeente of in verscheidene gemeenten gestemd heeft, ook al is hij ingeschreven op de kiezerslijsten van die verschillende gemeenten of afdelingen.

§ 4. Voor de toepassing van de herhaling bedoeld in artikel 210 van het Kieswetboek, inzake ongewettigde onthouding bij de stemming, mogen slechts de verkiezingen voor de Raad, in aanmerking worden genomen.

HOOFDSTUK III - Bijzondere bepalingen houdende de Organisatie van de gelijktijdige Verkiezingen van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad en het Europees Parlement

Art. 28.

Wanneer de verkiezingen van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, enerzijds, en van het Europees Parlement, anderzijds, op dezelfde dag plaatshebben, gelden de bepalingen die de verkiezing van de voormelde Raden regelen zoals bepaald in Hoofdstukken I en II van Boek I van deze wet onder voorbehoud van de nadere regels vastgesteld in dit Hoofdstuk.

Art. 29.

De voorzitter van het hoofdbureau van de provincie voor de verkiezing van het Europees Parlement wijst de magistraat aan die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt als voorzitter van het provinciaal centraal bureau zal vervangen. De twee bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor de twee verkiezingen.

Art. 30.

Het hoofdbureau van elk kanton voor het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest wordt in een bureau A en een bureau B gesplitst; het eerste fungeert voor de verkiezing van het Europees Parlement en het tweede voor de verkiezing van de Raad.

De aanwijzingen van de getuigen voor de stembureaus bedoeld in artikel 11, tweede lid, worden in ontvangst genomen door de voorzitter van bureau A.

Het hoofdbureau B van het kanton wordt voorgezeten door de vrederechter van het tweede gerechtelijk kanton of, in voorkomend geval van het derde gerechtelijk kanton, indien de gemeente die hoofdplaats is van het kieskanton verscheidene vredegerichten omvat; in de andere gevallen door de plaatsvervangende vrederechter.

Art. 31.

In afwijking van artikel 12, mogen de kandidaten voor de verkiezing van de Raad in hun verklaring van bewilliging vragen dat aan hun lijst hetzelfde letterwoord **of logo** en hetzelfde volgnummer wordt toegekend als die welke op nationaal niveau toegekend zijn aan de lijsten voorgedragen voor de verkiezing van het Europees Parlement.

De voorzitters van de hoofdbureaus van de kieskring geven uiterlijk de zevenentwintigste

dag voor de stemming, voor 15 uur, kennis van dergelijke aanvragen aan de betrokken voorzitter van het collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement. Die voorzitter deelt dit op zijn beurt per telefax of per drager mee aan de indieners van de kandidatenlijsten voor de verkiezing van het Europees Parlement.

Het verzoek kan alleen ingewilligd worden indien het de toestemming bekomt van ten minste twee van de eerste drie **kandidaat-titularissen** die voorkomen op de lijst waarvan het letterwoord **of logo** en het volgnummer worden gevraagd. De toestemming wordt uitgedrukt in een door de bedoelde kandidaten ondertekende verklaring die aan de voorzitter van het collegehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement afgegeven wordt de zesentwintigste dag voor de stemming tussen 13 en 15 uur of de vijfentwintigste dag tussen 14 en 16 uur. Nadat het verzoek regelmatig is verklaard, moeten de lijsten voor de verkiezing van de Raad het gevraagde letterwoord **of logo** en het nummer krijgen.

De voorzitters van de collegehoofdbureaus van de verkiezing van het Europees Parlement geven per telefax of per drager ten laatste de vierentwintigste dag voor de stemming voor 16 uur aan de voorzitter van het hoofdbureau van elke kieskring kennis van de regelmatig ingewilligde verzoeken, de letterwoorden **of logo's** en de volgnummers toe te kennen aan de betreffende lijsten, alsook het hoogste nummer dat op het nationaal niveau toegekend is voor de verkiezing van het Europees Parlement.

De nummering van de lijsten voor de verkiezing van de Raad geschiedt eerst na de ontvangst van die kennisgeving en de loting voor de nog niet van volgnummers voorziene lijsten heeft plaats onder de nummers die onmiddellijk hoger zijn dan het hoogste nummer dat op het nationaal niveau toegekend is voor de verkiezing van het Europees Parlement.

Art. 32.

§ 1. De stemverrichtingen zijn gemeenschappelijk voor beide verkiezingen, behoudens toepassing van artikel 11 van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement voor wat betreft artikel 89bis van het Kieswetboek. Ieder stembureau beschikt over twee stembussen, respectievelijk voor de stembiljetten voor de Raad en voor het Europees Parlement.

De omslagen waarin de stembiljetten of de stukken betreffende de verkiezing van de Raad moeten worden gesloten, zijn van dezelfde kleur als de stembiljetten.

Het proces-verbaal van de stemverrichtingen wordt opgemaakt in twee exemplaren, het ene bestemd voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de Raad en het andere voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement. De bijlage die beide verkiezingen betreffen, worden gehecht aan het exemplaar voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement.

§ 2. De stemopnemingsverrichtingen geschieden afzonderlijk voor de twee verkiezingen door onderscheiden stemopnemingsbureaus die respectievelijk A genoemd worden voor de verkiezing van het Europees Parlement en B voor de verkiezing van de Raad.

Gedurende de verrichtingen wisselen de voorzitters van de stemopnemingsbureaus in tegenwoordigheid van de getuigen de biljetten uit die niet voor hen bestemd zijn en die bij vergissing in hun stembussen gestoken zijn. Het aantal van die biljetten worden in de processen-verbaal vermeld.

Art. 33.

De lijst van de Belgische kiezers die ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente, opgemaakt voor de verkiezing van het Europees Parlement, geldt als kiezerslijst voor de verkiezing van de Raad.

Art. 34.

De oproepingsbrieven voor de kiezers omvatten, behoudens de vermeldingen voorgeschreven bij artikel 10 van deze wet de aanvullende vermeldingen vereist voor de verkiezing van het Europees Parlement.

In de gemeenten Voeren en Komen- Waasten krijgen de kiezers evenwel een afzonderlijke oproeping voor de verkiezing van het Europees Parlement.

HOOFDSTUK IV - Bijzondere bepalingen houdende de Organisatie van de gelijktijdige verkiezingen van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad en de Wetgevende Kamers

Art. 35.

Wanneer de verkiezingen van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, enerzijds, en voor de Wetgevende Kamers anderzijds, op dezelfde dag plaatshebben, gelden de bepalingen die de verkiezing van de voormelde Raden regelen zoals bepaald in Hoofdstukken I en II van Boek I van deze wet onder voorbehoud van de nadere regels vastgesteld in dit Hoofdstuk.

Art. 36.

De voorzitter van elk hoofdbureau van een kieskring die voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers in de hoofdplaats van een provincie zetelt, wijst de magistraat aan die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt als voorzitter van het in artikel 24, § 1, vermeld provinciaal centraal bureau moet vervangen.

Bij toepassing van artikel 29undecies, tweede lid, van de bijzondere wet is het vorige lid van toepassing op de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring dat als gewestelijk centraal bureau fungeert.

Art. 37.

Het hoofdbureau van elk kanton voor het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest worden in een bureau A en een bureau B gesplitst; het eerste fungeert voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat, het tweede voor de verkiezing van de Raad.

De aanwijzingen van getuigen voor de stembureaus bedoeld in artikel 11, tweede lid, van deze wet worden in ontvangst genomen door de voorzitter van bureau A.

Het hoofdbureau B van het kanton wordt voorgezeten door de vrederechter van het tweede gerechtelijk kanton of in voorkomend geval van het derde gerechtelijk kanton, indien de gemeente die hoofdplaats is van het kieskanton verscheidene vredegerichten omvat; in de andere gevallen door de plaatsvervangende vrederechter.

Art. 38.

In afwijking van artikel 12 van deze wet, mogen de kandidaten voor de verkiezing van de Raad in hun verklaring van bewilliging vragen dat aan hun lijst hetzelfde letterwoord **of logo** en hetzelfde volgnummer worden toegekend als die welke toegekend zijn aan de lijsten voorgedragen voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De voorzitter van elk hoofdbureau van de kieskring voor de Raad geeft uiterlijk op de

twintigste dag voor de stemming, voor 15 uur, kennis van dergelijke aanvragen aan de betrokken voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Deze voorzitter brengt op zijn beurt per telefax of per bode de personen op de hoogte die in zijn kieskring kandidatenlijst voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers ingediend hebben.

Het verzoek kan alleen ingewilligd worden indien het de toestemming bekomt van ten minste twee van de eerste drie **kandidaat-titularissen** die voorkomen op de lijst waarvan het letterwoord **of logo** en het volgnummer worden gevraagd. De toestemming wordt uitgedrukt in en door de bedoelde kandidaten ondertekende verklaring die aan de voorzitter van het hoofdbureau van de kieskring voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers afgegeven wordt op de achttiende dag vóór de stemming tussen 13 en 15 uur of de zeventiende dag tussen 14 en 16 uur.

Nadat het verzoek regelmatig is verklaard, moeten de lijsten voor de verkiezing van de Raad in de bedoelde kieskring het gevraagde letterwoord **of logo** en nummer krijgen.

De voorzitter van elk hoofdbureau van de kieskring voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers geeft per telefax of per bode uiterlijk op de zeventiende dag voor de - stemming, voor 18 uur, aan de voorzitter van het betrokken hoofdbureau van de kieskring voor de verkiezing van de Raad, kennis van de regelmatig ingewilligde verzoeken, van de aan de bedoelde lijsten toe te kennen volgnummers, alsook het hoogste nummer dat toegekend is in de kieskring voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

De nummering van de lijsten voor de verkiezing van de Raad geschiedt eerst na de ontvangst van die kennisgeving en de loting voor de nog niet van volgnummers voorziene lijsten heeft plaats onder de nummers die onmiddellijk hoger zijn dan het hoogste nummer dat in de kieskring toegekend is voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers.

Art. 39.

§ 1. De stemverrichtingen zijn gemeenschappelijk voor de verkiezingen voor de Raad, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat, behoudens toepassing van artikel 89bis van het Kieswetboek.

Elk stembureau beschikt over drie stembussen die respectievelijk bestemd zijn voor de stembiljetten voor de Raad, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat.

De omslagen waarin de stembiljetten of de stukken betreffende de verkiezing van de Raad moeten worden gesloten, zijn van dezelfde kleur als de stembiljetten.

Het proces-verbaal van de stemverrichtingen wordt opgemaakt in twee exemplaren, het ene bestemd voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de Raad en het andere voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de Wetgevende Kamers.

De bijlagen die de drie verkiezingen betreffen, worden gehecht aan het exemplaar voor het stemopnemingsbureau van de verkiezing van de Wetgevende Kamers.

§ 2. De stemopnemingsverrichtingen geschieden voor de verkiezing van de Wetgevende Kamers en voor de verkiezing van de Raad door onderscheiden stemopnemingsbureaus die respectievelijk A en C genoemd worden. De benaming van bureau B is voorbehouden voor de

splitsing van het stemopnemingsbureau voor de Wetgevende Kamers overeenkomstig artikel 149, tweede en derde lid, van het Kieswetboek.

Gedurende de verrichtingen wisselen de voorzitters van de stemopnemingsbureaus in tegenwoordigheid van de getuigen de biljetten uit die niet voor hen bestemd zijn en die bij vergissing in hun stembussen gestoken zijn. Het aantal van die biljetten wordt in de processen-verbaal vermeld.

Art. 40.

De lijst van de kiezers opgemaakt voor de verkiezingen van de Wetgevende Kamers geldt als kiezerslijst voor de verkiezing van de Raad.

Art. 41.

De oproepingsbrieven voor de kiezers omvatten, behoudens de vermeldingen voorgeschreven bij artikel 10 van deze wet de aanvullende vermeldingen vereist voor de verkiezing van de Wetgevende Kamers.

In de gemeenten Voeren en Komen-Waasten ontvangen de kiezers evenwel een afzonderlijke oproeping voor de verkiezing van de Wetgevende Kamers.

HOOFDSTUK V - Bijzondere bepalingen houdende de Organisatie van de gelijktijdige verkiezingen van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, het Europees Parlement en de federale Wetgevende Kamers

Art. 41bis.

Wanneer de verkiezingen voor de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, voor het Europees Parlement en voor de federaal wetgevende Kamers, op dezelfde dag plaatshebben, gelden de bepalingen die de verkiezing van de voormelde Raden regelen zoals bepaald in Hoofdstukken I en II van Boek I van deze wet, onder voorbehoud van de nadere regels vastgesteld in dit Hoofdstuk.

Art. 41ter.

§ 1. De voorzitters van de hoofdbureaus van het Nederlandse en Franse kiescollege, zetelend te Mechelen en te Namen, voor de verkiezing van het Europees Parlement wijzen achtereenvolgens de eerste, de tweede en volgende magistraten, die hen in geval van verhindering in hun rechterlijk ambt vervangen, respectievelijk aan in het voorzitterschap van de collegehoofdbureaus voor de verkiezing van de Senaat, zetelend te Mechelen en te Namen, van het provinciehoofdbureau te Namen voor de verkiezing van het Europees Parlement, alsook voor de kieskringhoofdbureaus voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers en voor de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad.

Het kieskringhoofdbureau, zetelend te Namen, voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers zetelt tegelijkertijd als provinciehoofdbureau voor de verkiezing van de Senaat.

Het kieskringhoofdbureau, zetelend te Namen, voor de verkiezing van de Waalse Gewestraad zetelt terzelfdertijd als provinciaal centraal bureau voor deze verkiezing.

De vier en vijf bureaus, naar gelang van het geval, verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

§ 2. De voorzitter van het provinciehoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement

wijst de eerste magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer van volksvertegenwoordigers en de tweede magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Vlaamse Raad of van de Waalse Gewestraad.

De drie bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

De twee bureaus verrichten hun werkzaamheden afzonderlijk voor elke verkiezing.

Art. 41quater.

Het hoofdbureau van elk kanton voor het Vlaamse Gewest en het Waalse Gewest wordt in een bureau A, een bureau B en een bureau C gesplitst.

Het eerste fungeert voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de enaat, het tweede voor de verkiezing van de Raad en het derde voor de verkiezing van het Europees Parlement.

§ 3. In de kieskringhoofdbureaus, die geen collegehoofdbureau of provinciehoofdbureau zijn, wijst de magistraat die voorzitter is van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers de magistraat, die hem in geval van verhindering in zijn rechterlijk ambt vervangt, aan als voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Vlaamse Raad of van de Waalse Gewestraad.

De aanwijzingen van de getuigen voor de stembureaus bedoeld in artikel 11, tweede lid, worden in ontvangst genomen door de voorzitter van bureau C.

De aanwijzingen van de getuigen voor de stemopnemingsbureaus voor de verkiezing van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Senaat, voor de verkiezing van de Raad en voor de verkiezing van het Europees Parlement worden respectievelijk in ontvangst genomen door de voorzitter van bureau A, B en C.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement wordt aangewezen overeenkomstig de bepalingen van artikel 95, §2, van het Kieswetboek.

Het hoofdbureau A en het hoofdbureau B van het kanton worden, in voorkomend geval, respectievelijk voorgezeten door de vrederechter van het eerste, het tweede of volgend gerechtelijk kanton, indien de gemeente die hoofdplaats is van het kieskanton verscheidene vredegerichten omvat; in de andere gevallen door de plaatsvervangende vrederechters.

Art. 41quinquies.

§ 1. In afwijking van artikel 12, wordt de nummering van de kandidatenlijsten voor de verkiezing van de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad uitgesteld van de vierentwintigste dag tot de zeventiende dag vóór de dag van de gelijktijdige verkiezingen, en worden de desbetreffende verrichtingen geregeld overeenkomstig de volgende bepalingen.

§ 2. De kandidaten die in de akte van bewilliging in hun kandidaatstelling hebben gevraagd dat aan hun lijst hetzelfde beschermde letterwoord **of logo** en hetzelfde daarmee overeenstemmende volgnummer worden toegekend als die welke tijdens de loting die de Minister van Binnenlandse Zaken op de vijfenzestigste dag vóór de verkiezing van het Europees Parlement heeft gehouden, toegewezen zijn aan een lijst die voor die verkiezing is voorgedragen, krijgen dat letterwoord **of logo** en dat nummer voor zover zij een attest overleggen dat uitgaat van de persoon of diens plaatsvervanger die daartoe zijn aangewezen door de politieke formatie namens welke de lijst voor de verkiezing van het Europees Parlement

is ingediend, en waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende beschermde letterwoord **of logo** en gemeenschappelijke volgnummer te gebruiken.

Als het beschermde letterwoord **of logo** waarvan het gebruik toegekend wordt overeenkomstig het voorgaande lid, het bijkomende element bevat dat bedoeld wordt in artikel 21, §2, derde lid, derde zin, van de wet van 23 maart 1989 betreffende de verkiezing van het Europees Parlement, kan de kandidatenlijst voor de verkiezing van de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad die gemachtigd is het letterwoord te gebruiken, daarvan gebruik maken zonder toevoeging van dat element.

De kandidaten die in de akte van bewilliging in hun kandidaatstelling hebben gevraagd dat aan hun lijst hetzelfde volgnummer wordt toegekend als datgene dat tijdens de loting die de voorzitter van het hoofdbureau van het Nederlandse, Franse of Duitstalige kiescollege, naar gelang van het geval, op de tweeënvijftigste dag vóór de verkiezing van het Europees Parlement heeft gehouden, is toegewezen aan een lijst die voor die verkiezing is voorgedragen, krijgen dit nummer voor zover zij een attest overleggen dat uitgaat van de persoon of de personen die de lijst voor de verkiezing van het Europees Parlement hebben ingediend, en waarbij hen toestemming wordt verleend om het voor die verkiezing toegekende volgnummer te gebruiken.

De kandidaten die in de akte van bewilliging in hun kandidaatstelling hebben gevraagd dat aan hun lijst een gemeenschappelijk volgnummer wordt toegekend dat is toegewezen tijdens de loting die, overeenkomstig artikel 115ter, §3, zesde en zevende lid, van het Kieswetboek op de zevenentwintigste dag vóór de dag van de gelijktijdige verkiezingen is gehouden door de Minister van Binnenlandse Zaken, krijgen dat nummer indien zij een attest van lijstenvereniging overleggen dat is afgegeven door de indiener van de aanvraag tot lijstenvereniging of diens plaatsvervanger en waarbij hen toestemming wordt verleend om het gemeenschappelijk volgnummer te gebruiken dat aan die lijstenvereniging is toegekend.

De kandidaten die in de akte van bewilliging in hun kandidaatstelling hebben gevraagd dat aan hun lijst, overeenkomstig artikel 115ter, §3, elfde lid, van het Kieswetboek, hetzelfde volgnummer wordt toegekend als het nummer dat is toegewezen aan een lijst die is ingediend voor de verkiezing van de Senaat, krijgen dat nummer indien zij een attest van lijstenvereniging overleggen dat is afgegeven door de persoon of de personen die de lijst voor de Senaat ingediend hebben, en waarbij hen toestemming wordt verleend om het volgnummer te gebruiken dat aan die laatste lijst is toegekend.

De voorzitter van het kieskringhoofdbureau voor de verkiezing van de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad gaat vervolgens over tot een bijkomende loting om een volgnummer toe te kennen aan de kandidatenlijsten die er op dat moment nog geen gekregen hebben, waarbij men begint met de volledige lijsten.

De in het vorige lid bedoelde loting gebeurt tussen de nummers die onmiddellijk volgen op het hoogste nummer dat, voor de verkiezing van de Senaat, voor alle colleges samen, toegekend is bij de loting bedoeld in artikel 128ter, §2, derde en vierde lid, van het Kieswetboek.

Art. 41sexies.

§ 1. De stemverrichtingen zij gemeenschappelijk voor de verkiezingen van de Raad, de Kamer van volksvertegenwoordigers, de Senaat en het Europees Parlement, behoudens toepassing van artikel 89bis van het Kieswetboek voor wat betreft de verkiezingen van de federale Wetgevende Kamers en het Europees Parlement.

De voorzitter van het kantonhoofdbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement

wijst de voorzitters van de gemeenschappelijke stembureaus aan en de leden van de onderscheidene stemopnemingsbureaus, bedoeld in §2, overeenkomstig de bepalingen van artikel 95, §4, van het Kieswetboek. Hij geeft kennis van deze aanwijzingen aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau A en aan de voorzitter van het kantonhoofdbureau B.

Ieder stembureau beschikt over vier stembussen die respectievelijk bestemd zijn voor de stembiljetten voor de Raad, de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de Senaat en het Europees Parlement. De kleur van het stempapier verschilt in functie van de verkiezing die het betreft. De omslagen, waarin de stembiljetten of de stukken betreffende de verkiezingen moeten worden gesloten, zijn van dezelfde kleur als de stembiljetten van de desbetreffende verkiezing.

Het proces-verbaal van de stemverrichtingen wordt opgemaakt in drie exemplaren, het eerste is bestemd voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de Raad het tweede voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers en het derde voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement. De bijlagen, die gemeenschappelijk zijn voor de vier verkiezingen, worden gehecht aan het exemplaar voor het stemopnemingsbureau voor de verkiezing van het Europees Parlement.

§ 2. De stemopnemingsverrichtingen geschieden afzonderlijk voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers, voor de verkiezing van de Raad en voor de verkiezing van het Europees Parlement door onderscheiden stemopnemingsbureaus, die respectievelijk A, in voorkomend geval B, C en D genoemd worden.

De benaming van bureau B is voorbehouden voor het tweede stemopnemingsbureau voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers in het geval van splitsing van dit bureau, overeenkomstig artikel 149, tweede en derde lid, van het Kieswetboek.

Gedurende de verrichtingen wisselen de voorzitters van de stemopnemingsbureaus in tegenwoordigheid van de getuigen de biljetten uit die niet voor hen bestemd zijn en die bij vergissing in hun stembussen gestoken zijn. Het aantal van die biljetten wordt in de processen-verbaal vermeld.

Art. 41septies.

De lijst van de Belgische kiezers die ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van een Belgische gemeente, opgemaakt voor de verkiezing van het Europees Parlement, geldt ook als kiezerslijst voor de verkiezingen van de Raad.

Art. 41octies.

De oproepingsbrieven voor de kiezers omvatten, naast de vermeldingen voorgeschreven bij artikel 10, de aanvullende vermeldingen vereist voor de verkiezing van het Europees Parlement en voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers.

De vermeldingen op de oproepingsbrieven worden aangebracht in deze volgorde: Europees Parlement, federale Wetgevende Kamers, Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad.

In de gemeenten Voeren en Komen-Waasten krijgen de kiezers evenwel een afzonderlijke oproepingsbrief voor de verkiezing van het Europees Parlement en een afzonderlijke oproepingsbrief voor de verkiezing van de federale Wetgevende Kamers.

*
* *

(1) Artikel 107, achtste lid van het Kieswetboek. is van toepassing.

(2) Artikel 116bis, § 6, van het Kieswetboek is van toepassing (verklaring inzake de beperking van de verkiezingsuitgaven).

(3) Bijzondere wet van 18 juli 2002 tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse Raad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad (Belgisch Staatsblad van 13 september 2002).

(4) Artikel 119ter van het Kieswetboek is van toepassing.

(5) Artikel 94ter van het Kieswetboek is van toepassing.

*

* *

B. BIJZONDERE WET VAN 8 AUGUSTUS 1980 TOT HERVORMING DER INSTELLINGEN

TITEL III - DE MACHTEN

HOOFDSTUK II - De raden

Eerste afdeling - Samenstelling

Art. 24.

§ 1. De Vlaamse Raad bestaat uit :

1° 118 rechtstreeks gekozen leden;

2° 6 leden die hun woonplaats op het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest hebben en in die hoedanigheid rechtstreeks verkozen zijn in overeenstemming met artikel 30, § 1, eerste lid.

De Vlaamse Raad kan bij decreet de aantallen bedoeld in het eerste lid, 1° en 2°, wijzigen. Het aantal leden bedoeld in het eerste lid, 2°, moet steeds gelijk zijn aan de verhouding van 6 tot 118 van het aantal leden bedoeld in het eerste lid, 1°.

Indien het met toepassing van dit lid verkregen aantal geen geheel getal is, wordt de verblijvende fractie afgerond tot de eenheid of weggelaten naar gelang zij de helft van de eenheid bereikt of niet.

§ 2. De Waalse Gewestraad bestaat uit 75 rechtstreeks gekozen leden.

De Waalse Gewestraad kan bij decreet het aantal bedoeld in het eerste lid wijzigen.

§ 3. De Franse Gemeenschapsraad bestaat uit.

1° 75 leden van de Waalse Gewestraad

2° 19 leden gekozen uit en door de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen.

De Franse Gemeenschapsraad kan, bij decreet, de aantallen bedoeld in het eerste lid, 1° en 2°, wijzigen. Het aantal leden bedoeld in het eerste lid, 2°, moet steeds gelijk zijn aan de verhouding van 19 tot 75 van het aantal leden bedoeld in het eerste lid, 1°. Indien het met toepassing van dit lid verkregen aantal geen geheel getal is, wordt de overblijvende fractie afgerond tot de eenheid of weggelaten naar gelang zij de helft van de eenheid bereikt of niet.

Indien, als gevolg van de toepassing van het vorenstaande lid, de Franse Gemeenschapsraad niet alle leden van de Waalse Gewestraad omvat, regelt de Franse Gemeenschapsraad bij decreet op grond van objectieve regelen en in verhouding tot het stemcijfer van de lijsten behaald bij de verkiezingen van de Waalse Gewestraad de wijze waarop de leden van de Waalse Gewestraad worden gekozen om deel uit te maken van de Franse Gemeenschapsraad en de wijze waarop het aantal mandaten dat aan elke fractie toekomt, wordt bepaald.

§ 4. Indien de Waalse Gewestraad het aantal van zijn leden verhoogt, zodat de Franse Gemeenschapsraad niet alle leden van de Waalse Gewestraad omvat, bepaalt de Waalse Gewestraad op grond van objectieve regelen en in verhouding tot het stemcijfer van de lijsten behaald bij de verkiezingen van de Waalse Gewestraad tegelijk het aantal van degenen die deel uitmaken van de Franse Gemeenschapsraad, alsook de wijze waarop zij worden gekozen en verdeeld over de francies; de Franse Gemeenschapsraad past in overeenstemming daarmee het aantal van zijn leden aan om de verhouding bedoeld in § 3, tweede lid, in acht te nemen.

Art. 24bis.

§ 1. Om rechtstreeks tot lid van de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad gekozen te kunnen worden, moet men :

1° Belg zijn;

2° het genot hebben van de burgerlijke en politieke rechten;

3° de volle leeftijd van **18 jaar** hebben bereikt;

4° zijn woonplaats hebben :

a) **voor de leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 1°**, in een gemeente van het grondgebied van het Vlaamse Gewest en in overeenstemming daarmee ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van die gemeente;

voor de leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, in een gemeente die deel uitmaakt van het grondgebied van het Brusselse Hoofdstedelijk Gewest en in overeenstemming daarmee ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van die gemeente ;

b) voor de Waalse Gewestraad, in een gemeente van het grondgebied van het Waalse Gewest en in overeenstemming daarmee ingeschreven zijn in de bevolkingsregisters van die gemeente;

5° niet verkeren in een der gevallen van uitsluiting of van schorsing bedoeld in de artikelen 6 tot 9bis van het Kieswetboek.

De verkiesbaarheidsvereisten moeten vervuld zijn op de dag van de verkiezing, met uitzondering van de woonplaats- en inschrijvingsvereisten waaraan reeds voldaan moet zijn zes maanden vóór de verkiezing.

§ 2. Onverminderd § 4, is het mandaat van lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad en van de Waalse Gewestraad onverenigbaar met de volgende ambten of mandaten:

1° lid van de Kamer van volksvertegenwoordigers;

2° senator bedoeld in artikel 53, § 1, 1°, 2°, 5°, 6° en 7°, van de Grondwet;

3° federaal minister of staatssecretaris;

4° provinciegouverneur, gouverneur, vicegouverneur, adjunct van de gouverneur, provincieraadslid, provinciegriffier;

5° arrondissementscommissaris;

6° een ambt van de rechterlijke orde;

7° staatsraad, assessor van de afdeling wetgeving of lid van het auditoraat, van het coördinatiebureau of van de griffie van de Raad van State;

8° rechter, referendaris of griffier in het Arbitragehof;

9° **lid van** het Rekenhof;

10° militair in actieve dienst, met uitzondering van de reserveofficieren die weder zijn pgeroepen en van de dienstplichtigen;

11° behoudens wat de personeelsleden van het onderwijs betreft, lid van het personeel dat rechtstreeks onder het gezag staat van de betrokken Raad of Regering; dienaangaande kan elke Raad, bij decreet een regime van politiek verlof organiseren ten voordele van de beambten die onder de bevoegdheid van de betrokken Gemeenschap of het betrokken Gewest ressorteren.

§ 2bis. Onverminderd het bepaalde in § 2, 3°, van dit artikel houdt een lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad of van de Waalse Gewestraad dat door de Koning tot federaal minister of staatssecretaris wordt benoemd en de benoeming aanneemt, onmiddellijk op zitting te hebben en neemt het zijn mandaat weer op wanneer de Koning een einde heeft gemaakt aan zijn ambt van minister of staatssecretaris. Het decreet stelt de nadere regelen van zijn vervanging in de betrokken Raad vast.

§ 2ter. Het mandaat van lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad en van de Waalse Gewestraad kan worden gecumuleerd met ten hoogste één bezoldigd uitvoerend mandaat.

Als bezoldigde uitvoerende mandaten in de zin van het vorige lid worden beschouwd :

1° het ambt van burgemeester, van schepen en van voorzitter van een raad voor maatschappelijk welzijn ongeacht het daaraan verbonden inkomen ;

2° elk mandaat in een openbare of particuliere instelling, uitgeoefend als vertegenwoordiger van het Rijk, van een gemeenschap, van een gewest, van een provincie of van een gemeente, voor zover dat mandaat meer bevoegdheid verleent dan

het loutere lidmaatschap van de algemene vergadering of van de raad van bestuur van die instelling en ongeacht het daaraan verbonden inkomen;

3° elk mandaat in een openbare of particuliere instelling, uitgeoefend als vertegenwoordiger van het Rijk, van een gemeenschap, van een gewest, van een provincie of van een gemeente, voor zover dat mandaat een maandelijks bruto belastbaar inkomen oplevert van minstens 500 euro. Dat bedrag wordt jaarlijks aangepast aan het indexcijfer van de consumptieprijzen.

§ 3. De Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad kunnen, ieder wat hem betreft, bij decreet bijkomende onverenigbaarheden instellen.

§ 4. De mandaten van lid van de Vlaamse Raad, van de Franse Gemeenschapsraad en van de Raad van de Duitstalige Gemeenschap zijn onderling onverenigbaar.

Het mandaat van lid van de Franse Gemeenschapsraad is onverenigbaar met dat van lid van de Waalse Gewestraad wanneer het betrokken lid de eed uitsluitend of in de eerste plaats in het Duits heeft afgelegd.

§ 5. De leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, die met toepassing van de §§ 2 en 3 van dit artikel en van artikel 12, § 2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, hun mandaat in de Vlaamse Raad niet kunnen opnemen, worden in de Vlaamse Raad vervangen door hun opvolgers, verkozen op dezelfde lijsten, in de volgorde waarin zij op elk van de bovengenoemde lijsten zijn verkozen.

De leden van de Waalse Gewestraad die, overeenkomstig artikel 24, §§ 3 en 4, lid van de Franse Gemeenschapsraad zijn, maar met toepassing van de §§ 2, 3 en 4 van dit artikel, hun mandaat in de Franse Gemeenschapsraad niet kunnen opnemen, worden in de Franse gemeenschapsraad vervangen door hun opvolgers, verkozen bij de verkiezingen van de Waalse Gewestraad op dezelfde lijsten als deze leden, in de volgorde waarin zij op elk van de bovengenoemde lijsten zijn verkozen.

De leden van de Waalse Gewestraad die, overeenkomstig artikel 24, § 3, lid van de Franse Gemeenschapsraad zijn, maar, met toepassing van § 4, tweede lid, van dit artikel, hun mandaat in de Franse Gemeenschapsraad niet kunnen opnemen, worden in de Franse Gemeenschapsraad vervangen door hun opvolgers, verkozen bij de verkiezingen van de Waalse Gewestraad op dezelfde lijsten als deze leden, in de volgorde waarin zij op elk van de bovengenoemde lijsten zijn verkozen.

De leden van de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad die, overeenkomstig artikel 24, §§ 3 en 4, lid van de Franse Gemeenschapsraad zijn, maar, met toepassing van § 2 van dit artikel en van artikel 12 § 2, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, hun mandaat in de Franse Gemeenschapsraad niet kunnen opnemen, worden in de Franse Gemeenschapsraad vervangen door hun opvolgers, verkozen bij de verkiezingen van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad op dezelfde lijsten van dezelfde taalgroep als deze leden, in de volgorde waarin zij op elk van de bovengenoemde lijsten zijn verkozen.

Afdeling 1bis - Verkiezingen

Eerste onderafdeling - Kiezers

Art. 25.

§ 1. De leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 1° worden rechtstreeks gekozen door de Belgen die de volle leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, in de bevolkingsregisters van een gemeente van het grondgebied van het Vlaams Gewest zijn ingeschreven en niet verkeren in een der gevallen van uitsluiting of schorsing bedoeld in de artikelen 6 tot 9bis van het Kieswetboek.

De leden van de Waalse Gewestraad worden rechtstreeks gekozen door de Belgen die de volle leeftijd van achttien jaar hebben bereikt, in de bevolkingsregisters van een gemeente van het grondgebied van het Waals Gewest zijn ingeschreven en niet verkeren in een der gevallen van uitsluiting of schorsing bedoeld in de artikelen 6 tot 9bis van het Kieswetboek.

De kiesgerechtigheidsvoorwaarden bedoeld in de vorenstaande leden betreffende de nationaliteit en de inschrijving in de bevolkingsregisters moeten vervuld zijn op de dag van het opstellen van de kiezerslijst; de andere voorwaarden moeten vervuld zijn van de dag van de verkiezing.

§ 2. Ieder kiezer heeft recht op slechts één stem.

*Onderafdeling 2 - Indeling van de kiezers en van de stembureaus***Art. 26.**

§ 1. De Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad stellen, ieder wat hem betreft, bij decreet de kieskringen vast.

§ 2. Geen kieskring mag de grenzen van het grondgebied van een Gewest overschrijden.

§ 3. Indien er meerdere kieskringen zijn, telt elke kieskring zoveel keren een zetel als de gewestelijke delen in het cijfer van de bevolking van de kieskring begrepen is. De gewestelijke-deler wordt verkregen door het bevolkingscijfer van het Gewest te delen door het aantal rechtstreeks te kiezen leden.

De overblijvende zetels worden toegewezen aan de kieskringen met het grootste nog niet vertegenwoordigde bevolkingsoverschot.

§ 4. De indeling van de leden van de Raad over de kieskringen wordt door de Vlaamse Regering en de Waalse Regering, ieder wat haar betreft, bepaald in verhouding tot de bevolking.

Het bevolkingscijfer van elke kieskring wordt om de tien jaar vastgesteld door de volkstelling of door enig ander middel bedoeld in artikel 49, § 3, van de Grondwet.

Binnen een termijn van drie maanden na de bekendmaking van het bevolkingscijfer bepaalt de Vlaamse Regering en de Waalse Regering, ieder wat haar betreft, het aantal zetels dat aan elke kieskring toekomt.

De nieuwe zetelverdeling wordt toegepast vanaf de eerstvolgende gehele vernieuwing van de betrokken Raad.

Art. 26bis.

De stemming is verplicht en geheim. Ze heeft plaats in de gemeente.

Art. 26ter.

De leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 1°, en de leden van de Waalse Gewestraad, bedoeld in artikel 24, § 2, worden rechtstreeks gekozen door kiescolleges die, voor elke kieskring, samengesteld zijn uit alle kiezers van de gemeenten die deel uitmaken van het grondgebied van de betrokken kieskring.

Art. 26quater.

In de hoofdplaats van elke kieskring wordt een hoofdbureau van de kieskring samengesteld. De Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad bepalen, ieder wat hem betreft, bij decreet de hoofdplaats van de kieskringen.

Het hoofdbureau van de kieskring wordt voorgezeten door de voorzitter van de rechtbank van eerste aanleg bevoegd voor de hoofdplaats of, bij zijn ontstentenis door de magistraat die hem vervangt. In de kieskringen waar geen rechtbank van eerste aanleg is, wordt het hoofdbureau van de kieskring voorgezeten door de vrederechter bevoegd voor de hoofdplaats of; bij zijn ontstentenis, door één van zijn plaatsvervangers naar dienstouderdom.

Het hoofdbureau van de kieskring bestaat, buiten de voorzitter, uit vier bijzitters, vier plaatsvervangende bijzitters en een secretaris, door de voorzitter aangewezen uit de kiezers van de hoofdplaats van de kieskring.

*Onderafdeling 3 - Oproeping van de kiezers***Art. 27.**

In geval van een vacature waarin niet kan worden voorzien door het aanstellen van een opvolger, vergadert het kiescollege binnen veertig dagen na het ontstaan van de vacature. De datum van de verkiezing wordt, al naar het geval, bepaald door een besluit van de Vlaamse Regering of van de Waalse Regering.

Indien echter een vacature ontstaat binnen drie maanden vóór de vernieuwing van de Raad, mag het kiescollege niet worden opgeroepen dan bij beslissing van de Raad. Dit geldt eveneens wanneer de vacature veroorzaakt is, hetzij door het ontslag van een titularis en door de afstand van de opvolgers, hetzij door het ontslag van een titularis of door de afstand van de opvolgers. In die onderscheiden gevallen heeft de eventuele vergadering van het kiescollege plaats binnen veertig dagen na de beslissing.

*Onderafdeling 4 - Kandidaatstelling en stembiljetten***Art. 28.**

Bij het voordragen van de kandidaten voor de mandaten van lid van de Vlaamse Raad of van de Waalse Gewestraad, al naar gelang het geval, moeten tegelijkertijd en met inachtneming van dezelfde vormen kandidaat-opvolgers worden voorgedragen. Zij moeten, op straffe van nietigheid, voorgedragen worden in dezelfde akte als de kandidaat-titularissen en de samen voorgedragen kandidaten van beide categorieën moeten daarin afzonderlijk worden gerangschikt met nauwkeurige aanduiding van elke categorie.

Het aantal kandidaten voorgedragen voor de opvolging moet gelijk zijn aan het aantal kandidaat-titularissen. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve

mandaten groter is dan zestien, wordt het aantal kandidaat-opvolgers evenwel verplicht vast gesteld op zestien. Wanneer het aantal kandidaten voorgedragen voor de effectieve mandaten kleiner is dan vier, wordt het aantal kandidaat-opvolgers verplicht vastgesteld op vier.

De voordracht van de kandidaat-titularissen en -opvolgers geeft de volgorde aan waarin deze kandidaten in elk van beide categorieën worden voorgedragen.

Geen enkele lijst mag een aantal kandidaat-titularissen bevatten dat groter is dan het aantal te verkiezen leden.

Op elk van de lijsten mag noch het verschil tussen het aantal kandidaat-titularissen van elk geslacht, noch het verschil tussen het aantal kandidaat-opvolgers van elk geslacht, groter zijn dan één.

Noch de eerste twee kandidaat-titularissen, noch de eerste twee kandidaat-opvolgers van elk van de lijsten mogen van hetzelfde geslacht zijn.

Overgangsbepaling (2004) en Opheffingsbepaling

1° Tijdens de eerste volledige vernieuwing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, die volgt op de inwerkingtreding van deze wet, mogen noch de drie eerste kandidaat-titularissen, noch de drie eerste kandidaat-opvolgers van elke lijst, van hetzelfde geslacht zijn.

Bovendien mag op elk van de lijsten, noch het verschil tussen het aantal kandidaat-titularissen van elk geslacht, noch het verschil tussen het aantal kandidaat-opvolgers van elk geslacht, groter zijn dan één.

2° De bijzondere wet van 18 juli 2002 (Belgisch Staatsblad van 13 september 2002) tot waarborging van een gelijke vertegenwoordiging van mannen en vrouwen op de kandidatenlijsten van de kandidaturen voor de verkiezingen van de Waalse Gewestraad, de Vlaamse Raad en de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, wordt opgeheven.

Een kiezer mag niet meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing ondertekenen. Een aftredend lid van de Vlaamse Raad en een aftredend lid van de Waalse Gewestraad kunnen, al naar het geval, in dezelfde kieskring niet meer dan één voordracht voor dezelfde verkiezing ondertekenen.

De kiezer die of het aftredend lid dat dit verbod overtreedt, is strafbaar met de straffen bepaald bij artikel 202 van het Kieswetboek.

Art. 28bis

§ 1. De voordracht van kandidaten moet ondertekend worden door hetzij een minimum aantal kiezers, hetzij een minimum aantal aftredende leden van de betrokken Raad.

De Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad bepalen, ieder wat hem betreft, bij decreet de aantallen bedoeld in het eerste lid.

§ 2. Een kandidaat mag niet voorkomen op meer dan één lijst voor een zelfde verkiezing.

Niemand mag tegelijk in meer dan een kieskring voorgedragen worden

De bewilligende kandidaat die de een of andere verbodsbepaling van de vorige twee leden overtreedt, is strafbaar met de straffen bepaald in artikel 202 van het Kieswetboek. Zijn naam wordt geschrapt van alle lijsten waarop hij voorkomt

§ 3. De kiezers die kandidaten voordragen, moeten zijn ingeschreven in het bevolkingsregister van een gemeente die deel uitmaakt van het grondgebied van de betrokken kieskring ten minste de negentigste dag die aan de vastgestelde datum van de verkiezing voorafgaat.

Art. 28ter.

Tenzij de wet een wijze van stemming door middel van geautomatiseerde systemen invoert, maakt het hoofdbureau van de kieskring onmiddellijk na het afsluiten van de kandidatenlijst het stembiljet op overeenkomstig het model en de voorschriften bepaald bij de wet.

Art. 28quater.

Bij de verkiezingen voor de gehele vernieuwing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad kunnen de kandidaten van een lijst, met instemming van de personen die hen voorgedragen hebben, verklaren dat zij, met het oog op de zetelverdeling, zich verbinden met de bij name aan te wijzen kandidaten van lijsten die in andere kieskringen van dezelfde provincie zijn voorgedragen.

Onderafdeling 5 - Verdeling van de zetels en aanwijzing van de gekozenen

Art. 29.

§ 1. De verkiezingen voor de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad geschieden volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging.

§ 2. Is er evenwel slechts één lid van de Vlaamse Raad of de Waalse Gewestraad te verkiezen, dat wordt de kandidaat die de meeste stemmen heeft verkregen, gekozen verklaard.

Bij gelijk stemmenaantal is de oudste in jaren gekozen.

Art. 29bis.

Het stemcijfer van iedere lijst wordt bepaald door de optelling van het getal der stembiljetten waarop op geldige wijze voor die lijst gestemd is.

Alleenstaande kandidaturen **voor de effectieve mandaten** worden geacht ieder een afzonderlijke lijst te vormen.

I. Zetelverdeling bij ontstentenis van lijstenverbinding

Art. 29ter.

Worden enkel toegestaan voor de zetelverdeling, de lijsten die minstens 5 % van het algemeen totaal van de geldig uitgebrachte stemmen behaald hebben in de kieskring waar zij voor stemming aan de kiezers voorgedragen werden.

Het hoofdbureau van de kieskring deelt het stemcijfer van iedere lijst, toegestaan voor de zetelverdeling, achtereenvolgens door 1, 2, 3, 4, 5 enz. en rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, totdat er voor alle lijsten samen zoveel quotiënten worden bereikt als er leden te kiezen zijn. Het laatste quotiënt dient als kiesdeler.

De verdeling over de lijsten, **toegestaan voor de zetelverdeling**, geschiedt zo dat aan iedere lijst een aantal zetels wordt toegekend, gelijk aan het aantal keren dat haar stemcijfer de kiesdeler bevat, behoudens toepassing van artikel 29quater.

Indien een lijst meer zetels verkrijgt dan ze **kandidaat-titularissen en -opvolgers** telt, worden de niet-toegekende zetels gevoegd bij die welke aan de andere lijsten, **toegelaten tot de verdeling**, toekomen; de verdeling over deze lijsten geschiedt door voortzetting van de in het eerste lid omschreven bewerking, zodat voor ieder nieuw quotiënt een zetel wordt toegekend aan de lijst waartoe het behoort.

Art. 29quater.

Wanneer een zetel met evenveel recht aan verscheidene lijsten toekomt, wordt hij toegekend aan de lijst met het hoogste stemcijfer en, bij gelijkheid van de stemcijfers, aan de lijst waarop de kandidaat voorkomt die onder de kandidaten wier verkiezing in het geding is, de meeste stemmen heeft verkregen of, subsidiair, die de oudste in jaren is.

II. Zetelverdeling in geval van lijstenverbinding

Art. 29quinquies.

In de kieskringen waar de kandidaten van een of meer lijsten de in artikel 28quater bedoelde verklaring van lijsten verbinding hebben gedaan, stelt het hoofdbureau van de kieskring een kiesdeler vast door het algemeen totaal van de geldige stembiljetten te delen door het getal van de in de kieskring toe te kennen zetels.

Enkel de lijsten die minstens 5 % van het algemeen totaal van de geldig uitgebrachte stemmen in de kieskring hebben behaald, mogen deelnemen aan de in de volgende leden voorziene verrichtingen.

Het **kieskringhoofdbureau** deelt de stemcijfers door deze deler en bepaalt aldus voor elke lijst haar kiesquotiënt, waarvan de eenheden het aantal onmiddellijk behaalde zetels.

Daarna deelt het elk kiesquotiënt door 1, indien de lijst nog geen zetel, door 2, indien zij 1 zetel, door 3, indien zij twee zetels heeft verkregen en zo vervolgens. Het eventuele recht van de lijst wordt op die wijze uitgedrukt door de breuk die men verkrijgt wanneer men haar kiesquotiënt deelt door het getal van de zetels die ze achtereenvolgens zou bezetten indien de aanvullende zetel haar telkens toegekend werd.

Het proces-verbaal van die verrichtingen wordt dadelijk gezonden aan de voorzitter van het provinciaal centraal bureau; alleen de overige door de wet bepaalde documenten worden aan de griffier van de betrokken Raad gestuurd.

Art. 29sexies.

§ 1. Het hoofdbureau van de kieskring waarin de provinciehoofdplaats ligt, houdt zitting als provinciaal centraal bureau. Het vergadert de dag na de stemming op het uur dat de voorzitter bepaalt. Indien het werk opgeschort is ten gevolge van een vertraging in de ontvangst van één of meer processen-verbaal van de hoofdbureaus van de kieskringen, kan de vergadering tijdelijk onderbroken worden. Ze wordt dezelfde dag of zo nodig de volgende dag hervat op het uur waarop de ontbrekende stukken worden verwacht. het bureau stelt het stemcijfer van iedere groep vast door optelling van de stemcijfers van de lijsten die er deel van uitmaken. De andere lijsten behouden hun stemcijfers.

Het bureau bepaalt door samenstelling van de eenheid van de ingevolge artikel 29quinquies vastgestelde quotiënten hoeveel zetels de verschillende lijstengroepen en de alleenstaande lijsten voor de gehele provincie reeds hebben verkregen en hoeveel zetels aanvullend te verdelen zijn.

Enkel de lijstenverbindingen waarvan het gecumuleerde stemcijfer van alle kieskringen van de provincie waar zij voorgedragen zijn voor de stemmingen van de kiezers, minstens 5 % bedraagt van het algemeen totaal van de geldig uitgebrachte stemmen in de hele provincie, worden toegelaten door de aanvullende verdeling en op voorwaarde dat het stemcijfer dat zij per kieskring behaald hebben, in minstens één kieskring van de provincie ten minste gelijk is aan zesenzestig ten honderd van de kiesdeler die krachtens artikel 29quinquies, eerste lid, vastgesteld is. Ook de alleenstaande lijsten die aan deze dubbele voorwaarde voldoen worden toegelaten tot de aanvullende verdeling.

Het bureau deelt de stemcijfers achtereenvolgens door 1, 2, 3 enz. indien de lijst nog geen enkele zetel definitief heeft verkregen; door 3, 4, 5 enz. indien zij reeds twee zetels heeft verkregen en zo vervolgens, derwijze dat bij de eerste deling telkens gedeeld wordt door een cijfer gelijk aan het totaal van de zetels dat de groep of de lijst zou verkrijgen indien de eerste van de nog beschikbare zetels haar toegekend werd.

Het bureau rangschikt de quotiënten in de volgorde van hun belangrijkheid, totdat een aantal quotiënten gelijk aan het aantal beschikbare zetels is bereikt; elke in aanmerking komende quotient brengt de toekenning mee van een aanvullende zetel aan de betrokken groep of lijst.

§ 2. De Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad kunnen, ieder wet hem betreft, bij decreet het procent van stemmen dat een lijstengroep moet verkrijgen om in aanmerking te komen voor de zetelverdeling bedoeld in § 1, derde lid, wijzigen.

Art. 29septies.

Het provinciaal centraal bureau wijst vervolgens de kieskringen aan waar de verbonden lijsten de hun toekomende aanvullende zetel of zetels zullen verkrijgen.

Voor de alleenstaande lijsten is de aanwijzing volkomen duidelijk en heeft de toekenning het eerst plaats, en wel te beginnen met de lijsten die de hoogste in aanmerking komende quotiënten hebben.

Voor de verbonden lijsten geschiedt de aanwijzing als volgt :

De volgorde van belangrijkheid van de in artikel 29sexies, § 1, laatste lid, bedoelde quotiënten bepaalt de orde waarin elke groep achtereenvolgens aan de beurt komt om de nog toe te kennen zetel te bezetten.

Samen met elke groep komt de kieskring aan de beurt waar de groep een zetel verkrijgt.

Te dien einde schrijft het provinciaal centraal bureau onder elkaar, in evenveel kolommen als er groepen voor de verdeling aan de beurt komen, de breuken voor zeteltoewijzing vermeld in de bij artikel 29quinquies bedoelde processen-verbaal van elke kieskring, rangschikt ze in de volgorde van hun belangrijkheid, waarbij de breuk die de eenheid het dichtst benadert, eerst komt, en vermeldt tegenover elke breuk de naam van de kieskring waarop zij betrekking heeft.

De groep waaraan de eerste zetel bij de aanvullende toekenning van de mandaten toekomt, verkrijgt hem in de kieskring die bovenaan staat in de aan die groep toegewezen kolom, en zo

vervolgens. Heeft de aan de beurt komende kieskring het volle aantal zetels reeds gekregen, dan gaat de zetel die de aan de beurt komende groep toekomt, naar de kieskring die onmiddellijk volgt in dezelfde kolom, en in voorkomend geval naar de daarop volgende kieskring.

Zijn alle zetels reeds toegekend in de kieskringen waarop de groep kandidaten heeft, dan kan de aanvullende zetel haar niet worden toegekend en wordt het mandaat dat nog openstaat in de kieskring waar de groep geen kandidaten heeft, aan een andere lijst toegekend overeenkomstig het volgende lid.

Wanneer, nadat de lijsten aan de beurt gekomen zijn en de kieskringen aangewezen zijn, bevonden wordt dat in een kieskring een lijst meer zetels verkrijgt dan zij er **kandidaat-titularissen en -opvolgers** telt, voegt het provinciaal centraal bureau de niet-toegekende zetels bij die welke aan de overige lijsten in dezelfde kieskring toekomen, en zet te dien einde de in artikel 29sexies, § 1, omschreven bewerkingen voort; ieder nieuw quotiënt brengt toekenning mee van een zetel aan de betrokken groep of lijst die een toereikend aantal kandidaten telt in de kieskring.

III. Aanwijzing van de gekozenen

Art. 29octies.

Wanneer het aantal kandidaat-titularissen van een lijst gelijk is aan het aantal zetels dat aan die lijst toekomt, zijn al die kandidaten gekozen.

het tweede, dan worden de zetels toegekend aan de kandidaat-titularissen in afnemende grootte van het aantal stemmen dat zij behaald hebben. Bij gelijk stemmenaantal is de volgorde van voordracht op de lijst beslissend.

Alvorens de gekozenen aan te wijzen, kent het kieskringhoofdbureau of provinciaal centraal bureau, naar gelang van het geval, aan de kandidaat-titularissen individueel de helft van het aantal stembiljetten toe ten gunste van de volgorde van voordracht van deze kandidaten. Deze helft wordt vastgesteld door het totaal van het aantal lijststemmen en het aantal naamstemmen uitsluitend ten gunste van één of meerdere kandidaat-opvolgers, te delen door twee. De toekenning van deze stembiljetten gebeurt door overdracht. Zij worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaat-titularis van de lijst heeft behaald, voor wat nodig is om het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor lke lijst, te bereiken. Is er een overschot, dan wordt het op gelijkaardige wijze toegekend aan de tweede kandidaat-titularis, vervolgens aan de derde en zo verder, totdat de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten uitgeput is.

Het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor elke lijst, wordt bereikt door het stemcijfer van de lijst zoals het bepaald is in artikel 29bis, te delen door het aantal zetels dat toegekend is aan deze lijst, vermeerderd met een eenheid.

Wanneer het aantal kandidaat-titularisse van een lijst lager is dan dat van de aan de lijst toekomende zetels, zijn die kandidaten gekozenen worden de overblijvende zetels toegekend aan de kandidaat-opvolgers die als eerste voorkomen in de in artikel 29nonies aangeduide volgorde. Bij gebrek aan voldoende opvolgers, wordt de verdeling van het overschot geregeld overeenkomstig het laatste lid van artikel 29ter.

Art. 29nonies.

Voor elke lijst waarop één of meer kandidaten gekozen zijn krachtens artikel 29octies,

worden de kandidaten voor de opvolging die het grootste aantal stemmen hebben behaald, of bij gelijk stemmenaantal, in de volgorde van inschrijving op het stembiljet.

Voorafgaandelijk aan hun aanwijzing gaat het hoofdbureau, nadat het de titularissen aangewezen heeft, over tot de individuele toekenning aan de kandidaat-opvolgers, van de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten.

Deze helft wordt vastgesteld door het totaal van het aantal lijststemmen en het aantal naamstemmen uitsluitend ten gunste van één of meerdere kandidaat-titularissen, te delen door twee.

De toekenning van deze stembiljetten gebeurt door overdracht. Zij worden toegevoegd aan de naamstemmen die de eerste kandidaatopvolger heeft behaald, voor wat nodig is om in het artikel 29octies, derde lid, bedoelde verkiesbaarheidscijfer te bereiken. Is er een overschot, dan wordt het op gelijkaardige wijze toegekend aan de tweede kandidaat-opvolger, vervolgens aan de derde en zo verder, volgens de volgorde van voordracht, totdat de helft van het aantal stembiljetten die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van deze kandidaten, uitgeput is.

Er wordt niets toegekend aan de kandidaten die tegelijk als kandidaat-titularis en als kandidaat-opvolger voorgedragen worden en die reeds aangewezen zijn als gekozenen bij de kandidaat-titularissen, overeenkomstig artikel 29octies.

Art. 29nonies.

De eventuele decimalen van het quotiënt dat verkregen wordt enerzijds door het totaal van de in de artikelen 29octies en 29nonies bedoelde stembiljetten, die gunstig zijn voor de volgorde van voordracht van respectievelijk de kandidaat-titularissen en de kandidaat-opvolgers, te delen door twee, en anderzijds, door het stemcijfer van de in artikel 29bis bedoelde lijst te delen door het aantal van de zetels die aan de lijst toekomen, vermeerderd met een eenheid, om het verkiesbaarheidscijfer dat specifiek is voor die lijst te bepalen, overeenkomstig artikel 29octies, derde lid, worden afgerond tot op de hogere eenheid, ongeacht of ze al dan niet 0,50 bereiken.

Art. 29decies.

De uitslag van de algemene telling van de stemmen en de namen van de gekozenen worden in het openbaar afgekondigd.

Art. 29undecies.

De verrichtingen vermeld in de artikelen 29octies tot 29decies worden gedaan door het hoofdbureau van de kieskring in het geval bedoeld in punt I en door het provinciaal centraal bureau in het geval bedoeld in punt II.

Onderafdeling 6 - Verkiezing van de Brusselse leden

Art. 30.

§ 1. De artikelen 13 tot 19 en 21 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen zijn mits de nodige aanpassingen, van toepassing bij de verkiezing van de leden van de Vlaamse Raad bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, van deze wet. Bij de toepassing van die artikelen dient er “Vlaamse Raad” in plaats van “Raad” te worden gelezen.

Voor de verkiezing van de leden bedoeld in artikel 24, § 3, eerste lid, 2°, zendt elke fractie, vóór het einde van de tweede week die volgt op de algemene rechtstreekse verkiezingen van de Waalse Gewestraad, al naar het geval, aan de voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad of, indien de voorzitter behoort tot de andere taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, aan de eerste ondervoorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad een lijst met, in rangorde, zoveel namen van haar leden die zij aanwijst om deel uit te maken van de Franse Gemeenschapsraad als er mandaten aan de fractie toekomen overeenkomstig het derde lid.

Het aantal mandaten van de leden bedoeld in artikel 24, § 3, eerste lid, 2°, dat aan elke fractie toekomt, wordt bepaald door de volgorde verkregen met toepassing van artikel 20, § 2, derde lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen. De lijsten van de leden aangewezen om deel uit te maken van de Franse Gemeenschapsraad, zijn slechts geldig indien ze ondertekend zijn door de meerderheid van de leden die op dezelfde lijst gekozen zijn.

De voorzitter of de ondervoorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad, al naar het geval, vergewist zich of de voorwaarden voor het opmaken van de lijsten van de leden aangewezen om deel uit te maken van de Franse Gemeenschapsraad vervuld zijn. Hij verklaart de aangewezen leden voor gekozen.

§ 2. Voor de toepassing van dit artikel worden geacht een fractie te vormen, de leden van een taalgroep die op een zelfde lijst verkozen zijn.

§ 3. Is een mandaat bedoeld in artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, eerste zin, vacant, dan voorziet, al naar het geval, de voorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad of, indien de voorzitter niet behoort tot de Nederlandse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, de eerste ondervoorzitter van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad onverwijld in zijn vervanging door zijn opvolger voor gekozen te verklaren.

Is een mandaat bedoeld in artikel 24, § 3, eerste lid, 2°, vacant, dan voorzien de leden van de Franse taalgroep van de Brusselse Hoofdstedelijke Raad bedoeld in artikel 23 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen, al naar het geval, die eerder de betreffende zetel hebben toegewezen, onverwijld in de vervanging door een nieuwe aanwijzing; de opvolger beëindigt het mandaat van zijn voorganger.

§ 4. Wat de verkiezing van de in artikel 24, § 1, eerste lid, 2°, bedoelde leden betreft, worden het resultaat van de algemene telling van de stemmen en de naam van de gekozenen bekendgemaakt door het gewestbureau bedoeld in artikel 16 van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse instellingen en toegestuurd aan de Vlaamse Raad.

Onderafdeling 7 - Andere modaliteiten van de verkiezing dan die welke geregeld door deze wet

Art. 30bis.

Bijkomstige maatregelen of detailkwesties met het oog op de organisatie van de verkiezing van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad, worden bepaald door de gewone wet.

Afdeling 2 - Werking

Eerste onderafdeling - Gemeenschappelijke bepalingen

Art. 31.

§ 1. Elke Raad spreekt zich uit over de geldigheid van de kiesverrichtingen betreffende zijn leden en hun opvolgers.

In geval van nietigverklaring van de verkiezing moeten alle formaliteiten worden overgedaan, ook de voordracht van de kandidaten.

§ 2. Elk bezwaar tegen een verkiezing moet, op straffe van verval, schriftelijk gebeuren, ondertekend zijn door een van de kandidaten en de identiteit en de woonplaats van de indiener van het bezwaar vermelden.

Het moet binnen tien dagen na het opmaken van het proces-verbaal, en in ieder geval vóór het onderzoek van de geloofsbrieven, aan de griffier van de betrokken Raad tegen ontvangstbewijs overhandigd worden.

§ 3. Elke Raad onderzoekt de geloofsbrieven en beslist de geschillen die hieromtrent rijzen.

§ 4. De griffiers van de Vlaamse Raad en de Waalse Gewestraad kunnen zich, met het oog op het onderzoek van de geloofsbrieven door hun respectieve assemblees, door de administratieve overheden kosteloos de stukken doen overleggen die zij nodig achten.

§ 5. Elke Raad of het door het hem aangewezen orgaan oefent, volgens de bij decreet bepaalde regels, de controle van de verkiezingsuitgaven met betrekking tot de verkiezing van de Raad uit, alsook de controle op de regeringsmededelingen van de leden van zijn regering.

De Wetgevende Kamers, de betrokken Raad of het door hem aangewezen orgaan moeten de sancties uitvoeren die met toepassing van de federale regeling betreffende de beperking van de verkiezingsuitgaven zijn opgelegd door een andere assemblee of door het door haar aangewezen orgaan.

§ 6. De Raden zijn bevoegd voor de aanvullende financiering van de politieke partijen, zoals bepaald in artikel 1, 1°, van de wet van 19 mei 1994 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de Vlaamse Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de Duitstalige Gemeenschap.